

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Sandra Šikman

**Socialna opora Slovencev v ZDA:
Moč pomembnosti odnosov pomeni več kot razdalja med njimi**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Sandra Šikman

Mentorica: izr. prof. dr. Tina Kogovšek

**Socialna opora Slovencev v ZDA:
Moč pomembnosti odnosov pomeni več kot razdalja med njimi**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

ZAHVALA

Rada bi se zahvalila mentorici dr. Tini Kogovšek za vso strokovno pomoč in koristne nasvete pri izdelavi diplomskega dela.

Hvala mami in očetu za vso podporo, potrpežljivost in spodbudne besede skozi vsa leta mojega študija.

Hvala Majdi in njeni družini za topel dom in prijetno bivanje v času študija.

Hvala tudi prijateljem, ki so mi delali družbo, mi stali ob strani in omogočili nepozabna študijska leta.

Socialna opora Slovencev v ZDA: Moč pomembnosti odnosov pomeni več kot razdalja med njimi

Socialna opora je odvisna od kakovosti odnosov, ki jih imamo v socialnem omrežju ter zadovoljstvo z njo pozitivno vpliva na naše počutje in zdravje. Kadar se izoblikujejo kvalitetni družbeni odnosi, nam le-ti omogočijo občutek pripadnosti, ne samo z ljudmi, ki živijo v naši okolici, temveč tudi s tistimi, s katerimi ohranjamo in vzdržujemo odnose na daljavo. V različnih življenjskih situacijah se v večji meri obračamo na družino in druge najtesnejše odnose. Namen diplomske naloge je ugotoviti, kakšne so značilnosti socialne opore Slovencev, ki dlje časa začasno živijo v ZDA in so primorani imeti najtesnejše socialne odnose tudi na daljavo. Internet posameznikom omogoča konstanten stik s svojimi člani omrežja, tako komunikacija preko spletnih komunikacijskih kanalov in raznih spletnih aplikacij postaja vedno bolj razširjena in omogoča nove razsežnosti vzdrževanja in ohranjanja odnosov. V teoretičnem delu naloge je predstavljena opredelitev in značilnosti socialnega omrežja, sledi podrobnejša opredelitev socialne opore ter nato predstavitev načinov komuniciranja in nazadnje raznolikost načinov bivanja. V empiričnem delu naloge sem predstavila rezultate, dobljene z uporabo kvantitativne metode zbiranja podatkov s spletnim anketnim vprašalnikom. Analiza odgovorov na raziskovalna vprašanja predstavlja osnovo za nastanek diplomske naloge.

Ključne besede: socialna opora, socialno omrežje, Slovenci v ZDA, ohranjanje in vzdrževanje odnosov, komunikacijski kanali.

Social support of Slovenians in the USA: The importance of relations means more than the distance between them

Social support depends on the quality of relations we have in our social network and its satisfaction has positive impact on our health and well-being. When a good quality relationship is formed a sense of belonging is present not only to people who live in close area but also to those with whom we maintain a long distance relationships. In different life situations we often seek help and support from our family and closest relationships. The purpose of this thesis is to examine what are the characteristics of social support of Slovenians who temporarily live in the U.S. for a longer time and they need to maintain their relationships also at a distance. Internet allows individuals to be in constant contact with their social network members, therefore communication via online communication channels and various online based applications are becoming more widespread and provides a new dimension of maintaining relationships. The theoretical part of the paper is presented by the definition and characteristics of social networks, followed by a more detailed definition of social support and then communication options, finally followed by diversity of ways of being. In the empirical part of the thesis I present the results obtained from the use of quantitative methods from the online questionnaire which research questions were the basis for the formation of this thesis.

Key words: social support, social network, Slovenians in the United States, preserving and maintaining relationships, communication channels.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD.....	8
2	SOCIALNO OMREŽJE	11
2.1	Opredelitev omrežja	11
2.2	Značilnosti omrežja	14
2.3	Družbeni odnosi.....	16
2.3.1	Močni in šibki družbeni odnosi.....	17
2.3.2	Definiranje odnosov na daljavo	18
2.4	Spletna socialna omrežja	18
2.4.1	Oblike in nameni spletnih socialnih omrežij.....	20
2.5	Omrežja socialne opore posameznikov v Sloveniji.....	21
3	SOCIALNA OPORA.....	22
3.1	Opredelitev socialne opore	22
3.2	Viri socialne opore	26
3.3	Socialna opora kot vzdrževanje odnosov	28
3.4	Socialna opora in zadovoljstvo.....	29
4	NAČINI KOMUNICIRANJA	30
4.1	Izbira komunikacijskih kanalov	30
4.1.1	Lokacija.....	32
4.1.2	Izvor odnosa	33
4.1.3	Trajanje odnosa	33
4.1.4	Zaznana bližina razmerja	33
4.1.5	Vsebina komunikacije.....	34
4.1.6	Vzdrževanje odnosa	35
4.2	Pogledi računalniško posredovane komunikacije	36
4.3	Družbena dostopnost do interneta	37
5	RAZNOLIKOST NAČINOV BIVANJA.....	40
6	METODOLOGIJA.....	44
6.1	Opredelitev in cilji raziskave.....	44
6.2	Raziskovalna vprašanja	44
6.3	Opis vzorca in demografske značilnosti.....	45
6.4	Značilnosti uporabe interneta anketirancev	47

6.5	Geografska oddaljenost članov omrežja.....	48
6.6	Empirične ugotovitve raziskovalnih vprašanj	48
7	SKLEP	60
8	LITERATURA.....	65
	PRILOGI.....	68
	Priloga A: Anketni vprašalnik.....	68
	Priloga B: Izpis iz SPSS-a	76

KAZALO SLIK, TABEL IN GRAFOV

Slika 2.1. Teoretični model omrežij socialne opore	14
Tabela 6.1: Demografski podatki	46
Tabela 6.2: Raba interneta udeležencev	47
Tabela 6.3: Geografska oddaljenost članov omrežja, h katerim se anketiranci najpogosteje zatečejo po oporo	48
Tabela 6.4: Sestava omrežja socialne opore posameznikov	50
Tabela 6.5: Vrsta opore anketirancev s pomembnimi drugimi na daljavo.....	52
Tabela 6.6: Mnenje anketirancev o prejeti socialni opori in zadovoljstvu z njo	53
Tabela 6.7: Oblike uporabe komunikacijskih kanalov glede na geografsko oddaljenost	55
Tabela 6.8: Način komunikacije glede raba računalniško posredovane komunikacije in pomen interneta	57
Tabela 6.9: Mnenje anketirancev o spletnih odnosih	58
Tabela 6.10: Uporaba spletnih aplikacij (klepetalnice, sporočila v spletnih forumih, Facebook).....	59
Tabela 6.11: Pregled prejemanja socialne opore	60
Graf 6.1: Člani omrežja na daljavo, h katerim se anketiranci najpogosteje zatečejo po oporo	51
Graf 6.2: Mnenje anketirancev o lastnem počutju v času bivanja v ZDA	53
Graf 6.3: Sprememba omrežja v času bivanja v ZDA	54
Graf 6.4: Raba računalniško posredovane komunikacije in pomen interneta	56
Graf 6.5: Povprečna vrednost namena uporabe spletnih socialnih omreži	58

1 UVOD

Ljudje smo emocionalna socialna bitja, kjer so medsebojni odnosi ključnega pomena, saj vplivajo na kakovost našega vsakdanjega življenja. Zadovoljivi odnosi so pomembni za našo dobro počutje in duševno zdravje (Simpson in Tran v Yin 2009, 1). Kar je torej pomembno, je narava naših odnosov in v kolikšni meri nam je v oporo.

V življenju so nam pomembne osebe, s katerimi se lahko pogovorimo, jim zaupamo, se z njimi nasmejemo in jih predvsem potrebujemo za lažje premagovanje ovir in tegob. Nekoga potrebujemo, pa najsi bodo to naši najboljši prijatelji, starši, bratje ali sestre, sošolci, sodelavci, znanci ali sosedge.

Z razvojem komunikacijske tehnologije, ki se v zadnjih desetletjih hitro razvija, so nam na voljo različni komunikacijski kanali s katerimi lahko ohranjamo razmerja na dolge razdalje in smo lahko z ljudmi, ki so od nas geografsko oddaljeni veliko bolj povezani kot kdajkoli. Zahvaljujoč sodobni tehnologiji se lahko poslužujemo elektronske pošte, računalniško posredovane komunikacije, mobilne telefonije, uporabe tekstovnih sporočil ipd.

V nalogi se bom osredotočila na preučevanje socialne opore ljudi, ki začasno živijo v tujini, in sicer Slovencev, ki živijo v Združenih državah Amerike (v nadaljevanju ZDA). Kljub vsem spremembam, ki jih doživimo v osebem življenju, imamo lahko še vedno močna socialna omrežja in s tem tudi dobro socialno oporo. Dokler imamo v omrežju močne povezave s tistimi, ki so nam pomembni, smo na dobri poti do zadovoljstva in srečnejšega življenja.

Ljudje vedno bolj uporabljamo internet za povezovanje in interakcijo z drugimi. Naša aktivnost na spletu se je razširila iz pridobivanja informacij na medsebojno komunikacijo v virtualnih okoljih (Lenhart v Pfeil 2011, 17). Uporabljamo spletne skupnosti za spoznavanje drugih, razvijanje prijateljstev, za igre ter izmenjavanje izkušenj in opore (Preece in Rheingold v Pfeil 2011, 17). Fizična bližina koristi družbenim stikom. To dejstvo družabnega življenja je tako osnovno, da je bila fizična bližina dolgo časa dojemljiva kot samoumevna ter je bilo socialno interakcijo razumeti kot interakcijo iz oči v oči, za katero je oddaljenost stikov delovala kot močna ovira. Dejstvo, da medsebojna bližina omogoča oblikovanje socialnih odnosov, ni toliko

ugotovitev družboslovnega raziskovanja, temveč velja bolj kot temeljno izhodišče ali osnovna predpostavka, kamor pa je v zadnjih letih internet prinesel nove načine komuniciranja, med katerimi se pojavijo stiki, ki niso vezani na močne vezi ali kontakt iz oči v oči.

V diplomski nalogi se bom osredotočila na analizo posameznikove socialne opore, ki jo je le-ta prejemal v času začasnega daljšega bivanja v ZDA. Zanimajo me predvsem značilnosti socialne opore v času spremembe vsakdanjih razmer posameznikov, ki so primorani tesne odnose vzdrževati (tudi) na daljavo.

Diplomska naloga je strukturirana na uvod, sledi teoretični del, v katerem opredelim socialno oporo in osebna socialna omrežja ter izpostavim možnosti komuniciranja preko različnih komunikacijskih kanalov, ki se jih lahko danes poslužujemo pri vzdrževanju osebnih odnosov in možne posledice ter spremembe, ki jih prinaša sprememba okolja oziroma življenje v tujini. Teoretičnemu delu sledi empirični del naloge, kjer bom s kvalitativno raziskavo predstavila rezultate zastavljenih vprašanj, nato pa bom nalogo zaključila s sklepom analize podatkov.

TEORETIČNI DEL

2 SOCIALNO OMREŽJE

2.1 Opredelitev omrežja

Socialno omrežje je opredeljeno z določeno množico enot, ki jih med seboj povezujejo socialne vezi, ki so lahko vzajemne ali enostranske. Enote analize so lahko posamezniki, skupine, formalne organizacije ipd. Socialno omrežje predstavlja posameznikovo socialno okolje, ki pojasnjuje lastnosti omrežja ter položaj posameznika v njej (Iglič 1988, 82). Teorija socialnih omrežij je v nasprotju s sociološko teorijo, ki definira družbo kot gradnika posameznikov. Socialno omrežje se prične iz odnosov med posamezniki ter izoblikuje družbo v obliki omrežja, ki ga ti odnosi ali relacije med odnosi sestavljajo. Wasserman in Faust (v Williams in Durrance 2008) opredelita dodatne štiri temeljne oblike socialnih omrežij:

- neodvisnost akterjev,
- odnosi v toku ali prenosu virov,
- omejevanje in/ali omogočanje individualnih akterjev na podlagi omrežja ter
- generacija dolgotrajnih odnosov in omrežij, ki jih omogoča družbena struktura.

Wellman in Berkowitz ter Wasserman in Faust (v Smith in Christakis 2008, 406–407) pravijo, da daje študija družbenih omrežij prednost odnosom med posamezniki, saj domneva, da so akterji in akcije soodvisni in, da socialne vezi olajšajo pretok informacij ter njihov vpliv.

Ljudje nismo izolirani posamezniki, ampak se med seboj povezujemo v kompleksna omrežja medsebojnih odnosov, zato se velik del stališč in mnenj oblikuje, vzdržuje in spreminja v posameznikovih odnosih in interakcijah s pomembnimi drugimi, kot so družina, partner, prijatelji itd. (Kogovšek in Ferligoj 2003, 129). Tako je prednost analize omrežij opazovanje in analiziranje odnosov v omrežju posameznikov, kot je obstoj prijateljskih odnosov, sorodstvenih vezi ali izmenjava socialne opore. To tudi kaže, da ponavadi vsaka enota socialnega omrežja za različne namene oblikuje tudi nekoliko drugačna lokalna socialna omrežja. Preučujemo lahko člane omrežja in njihove povezave, diade in triade, skupine enot ali tudi celotno omrežje (Zemljič in Hlebec 2003, 191–192), kot tudi strukturo omrežij, kako močne so vezi med njimi in na kakšne načine so člani omrežja povezani med seboj, kakšne so demografske in druge

značilnosti članov, v čem so si podobni ali različni itn. (Kogovšek in Ferligoj 2003, 129).

V študijah socialnega omrežja so akterji ali relacije med njimi opredeljeni kot posamezniki, skupine, podjetja ali celo države. Wasserman in Faust (v Williams in Durrance 2008, 1. pogl.) trdita, da je odnos tok sredstev, ki je lahko materialne ali nematerialne narave. Sredstva lahko vključujejo socialno oporo, emocionalno oporo, druženje, čas, informacije, znanje, denar, poslovne transakcije, skupno dejavnost itd. Vidik analize socialnih omrežij, ki zajema metodo in teorijo, zmanjšuje preučevanje vsakega posameznega odnosa, ki je izoliran iz svojega omrežja. To je zato, ker je odnos med dvema posameznikoma gradnik omrežja in je tudi sam pogojen z omrežjem (Williams in Durrance 2008).

V procesih sodobnih družbenih sprememb imajo pomembno vlogo neformalna socialna omrežja in so vse bolj uveljavljena kot učinkovit način organizacije v svobodnih in kompleksnih družbah, kjer je vse več kompleksnih problemov in vedno večja zaznana tveganja (Mandič in Hlebec 2005). Wilensky (v Mandič in Hlebec 2005, 266) trdi da so ravno omrežja tista, ki so v okoliščinah negotovosti in stalnega spreminjanja optimalno grajena za reševanje problemov – učenje iz izkušenj.

V analizi socialnih omrežij obstajata dve osnovni vrsti omrežij, in sicer popolno omrežje in osebno/egocentrično omrežje. Bistvena razlika med njima je v pridobivanju podatkov. V prvem primeru anketiramo vsakega člana posebej, ki odgovarja le zase in o svojih relacijah, ki jih ima do drugih članov omrežja ter v drugem primeru, kjer naključno izbrani posamezniki odgovarjajo zase in tudi za člane svojega omrežja. Za popolno socialno omrežje velja, da opazujemo vse pripadajoče relacije v neki skupini posameznikov, pri egocentričnem omrežju pa se osredotočimo samo na posamezno enoto, to je *ego*, v relaciji z drugimi enotami, ki jih imenujemo *alter* (Kogovšek v Omerzu 2009, 17).

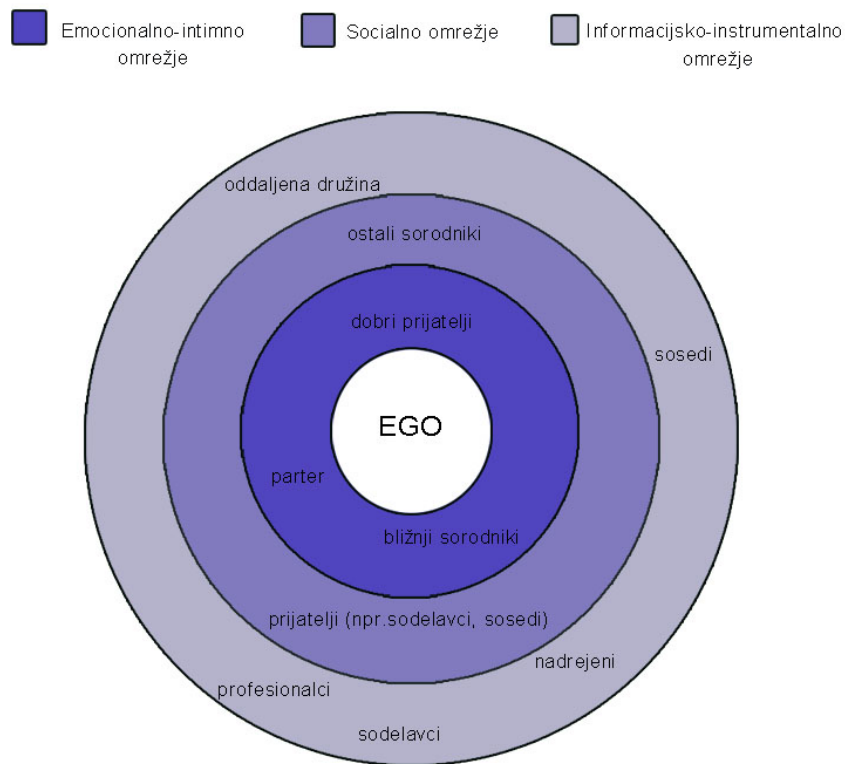
Osebno ali egocentrično omrežje sestavlja posamezna enota ali *ego*, člani njihovega omrežja *alterji* ter *relacije* (ena ali več) med njimi. Sestava omrežja je opredeljena z uporabo generatorjev imen, ki predvsem označujejo namen interakcije ali obliko opore. Posameznik tako lahko imenujejo osebe, na katere se obrne po pomoč, ali osebe s

katerimi se pogovarja o pomembnih zadevah (Walker in drugi v Nagode in Dremelj 2005, 118).

Različni strokovnjaki proučujejo osebna omrežja posameznika ter jih opredeljujejo z več tipi koncentričnih krogov (glej Sliko 2.1), ki predstavljajo (Hlebec in Kogovšek 2006, 54):

- *emocionalno - intimno omrežje*, ki ustreza prvemu, notranjemu krogu. Tukaj so osebe, ki so posamezniku najbližji, s katerimi ima tesne in stabilne vezi in se članstvo redko spreminja. Osebe znotraj tega omrežja imajo več različnih vlog, razpravljajo o osebnih problemih, njihovo število je ponavadi majhno ter goste povezano. Ponavadi se tukaj nahajajo partner, bližnji sorodniki in dobri prijatelji;
- *socialno omrežje*, ki ima značilnosti drugega kroga, kjer imajo člani eno ali več vlog ter so prisotni recipročni odnosi in izmenjava uslug. Odnosi so bolj osebni kot v tretjem krogu, vendar ne nujno intimni ter manj gosti kot v prvem krogu. Velikost in sestava je kulturno pogojena in gre pogosto za sorodnike in prijatelje;
- *informacijsko - instrumentalno omrežje*, ki se ujema s tretjim krogom in je relativno veliko omrežje, kjer so značilni površinski odnosi. Torej, veliko število oseb, ki posamezniku zagotavljajo usluge in funkcije, ki jih znotraj drugih dveh krogov ne more dobiti. V tem krogu je omrežje zelo redko, članstvo zelo spremenljivo in posamezniki se med seboj običajno ne poznajo. Sestava je kulturno pogojena in povezava šibka, kar predstavlja oddaljeno družino, sosede, sodelavce ipd
- *globalno omrežje*, ki zajema vse osebe, ki jih posameznik pozna in jih poiščemo s pomočjo reprezentativnega seznama oseb, ki jih posameznik prepoznava. Sestava in velikost tega omrežja je prav tako kulturno pogojena.

Slika 2.1: Teoretični model omrežij socialne opore

Vir: Kahn in Antonucci v Sugerman (1986, 11).

Teoretični model omrežij socialne opore se nanaša predvsem na neformalne oblike socialne opore in nam razloži vlogo, strukturo in funkcijo članov, ki se nahajajo znotraj teh koncentričnih krogov ter kakšen je vpliv socialne opore na zdravje in dobro počutje posameznika, ki gre skozi različna življenjska obdobja (Krhin 2011, 16).

2.2 Značilnosti omrežja

Vsebina vezi (sredstva, ki si jih osebe delimo) je včasih razsežna in usmerjena, vendar na splošno sestavljena iz druženja, emocionalne opore in majhnih storitev. Ljudje si lahko v primeru različnih kriznih situacij poiščemo pomoč pri različnih osebah, tistih, ki jih navedemo kot vire opore in tvorijo naše socialno omrežje za izvajanje te opore (Nagode in Dremelj 2005, 118).

Raziskovanje socialnega omrežja je osredotočeno predvsem na strukturo omrežja, značaj in notranje odnose v omrežju. Velikost omrežja ter gostota sta glavni značilnosti socialnega omrežja. Pomemben vidik omrežja je prav tako delež družinskih članov,

prijateljev, sosedov ali sodelavcev v omrežju ter sestava omrežja, ki je določena tudi s homogenostjo med člani omrežja in osrednjo osebo glede na starost, spol, družbeni status ali etnično pripadnost. Analiziramo lahko tudi druge značilnosti omrežja, kot so pogostost kontaktov, geografska bližina, trajanje in intenzivnost odnosov; raziskujemo lahko tudi vsebino izmenjav, stopnjo recipročnosti in število različnih tipov izmenjav (Vaux v Nagode in Dremelj 2005, 118).

Velikost omrežja definiramo s številom oseb, ki jih posameznik vključi v omrežje oziroma nam pove, koliko različnih alterjev ima ego v svojem osebnem omrežju. Velika omrežja imajo večjo dostopnost do virov opore ter so bolj raznolika. Večje kot je omrežje večjo izbiro članov bo imel posameznik za iskanje pomoči, v nasprotju z manjšim omrežjem, kjer se lahko zgodi, da v trenutku potrebe po pomoči nihče ne bo dostopen (Hlebec in Kogovšek 2003, 115). Večje omrežje prav tako prinaša več raznolikosti, zato je dostop do vseh oblik opore mnogo lažji in tako predstavlja tudi večje možnosti pri reševanju določenih situacij (Frlan 2011, 25).

Gostota omrežja predstavlja medsebojno povezanost članov v omrežju. Pri merjenju gostote upoštevamo le vezi med alterji in ne tudi vezi z egom omrežja. Velikost in gostota omrežja sta v medsebojni povezanosti in večje kot je omrežje, manj gosto je ter obratno. Manjša, gostejša in zaprta omrežja imajo ponavadi alterje, ki se med seboj dobro poznajo in omogočajo večjo stopnjo opore in znižujejo stopnjo stresnosti. Iz tega izhajajo neformalna omrežja (Hlebec in Kogovšek 2003, 115–116).

Sestava omrežja, ki jo ugotavljamo z deležem sorodstvenih in nesorodstvenih vezi ali pa tudi z deležem različnih relacij, s katerimi so egi in alterji povezani, to je delež staršev, bratov/sester, prijateljev, otrok, sosedov ipd. Za merjenje sestave posameznik opredeli v kakšni relaciji je s posameznim alterjem (Kogovšek v Gostenčnik 2009, 14).

Homogenost omrežja je definirana kot delež tistih alterjev v omrežju, ki se v izbranih dimenzijah ne razlikujejo od ega. Sem spadajo alterji omrežja, ki so po demografskih karakteristikah (spol, starost, izobrazba ipd.) enaki egu. Več bo enakih karakteristik alterja kot ega, večja bo homogenost omrežja (Iglič 1988, 26).

Moč vezi ločimo na šibke in močne. Merimo jih tako, da se anketiranca vpraša kako blizu mu je določen alter ter tako definiramo bližnje vezi, ki se štejejo za močne ter oddaljene vezi, ki štejejo kot šibke. Načini merjenja vezi so tudi pogostost stikov, vzajemno priznavanje stika, stopnja večrazsežnosti, dolžina poznanstva, nudenje emocionalne opore, socialna homogenost članov omrežja in drugo (Hlebec in Kogovšek v Hren 2011, 15).

Geografska oddaljenost je pomembna informacija za sosedska in prijateljska omrežja socialne opore (Hlebec in Kogovšek 2006, 33). Merimo geografsko kot časovno oddaljenost med člani omrežja, ki je v preteklosti imela tudi večji pomen, saj z današnjim razvojem tehnologije komunikacija poteka hitreje in ceneje ter ni tako odvisna od oddaljenosti (Frlan 2012, 26).

Pomemben vidik raziskovanja socialnih omrežij predstavlja tudi povezava s širokim področjem socialne opore, in sicer od mentalnega do fizičnega zdravja vse do socialno intervencijskih programov. Tukaj je mogoče raziskovati strukturo in način delovanja omrežij opore ljudi, na primer koga potrebujemo v kriznih situacijah, kakšne so posledice interakcij za naše zdravje ali dobrega počutja na sploh, kateri dejavniki na to vplivajo in kakšna je stopnja zadovoljstva s prejemanjem socialne opore (Kogovšek in Ferligoj 2003, 129).

2.3 Družbeni odnosi

Okoliščine sodobne družbe, še posebej tiste, ki pospešujejo individualizacijo, vodijo v krhanje socialnih omrežij družine, sorodnikov in prijateljev. Posameznik se osvobaja družbenih oblik stanovske družbe, pri tem pa nastajajo individualizirane oblike in položaji bivanja posameznika (Beck v Dremelj 2003, 149). Slednji je postavljen pred množico izbir, na podlagi katerih vzpostavlja tudi odnose z drugimi (Giddens v Dremelj 2003, 149).

Thibaut, Kelley, Secord in Backman (v Hren 2011, 23) opredelijo razvoj interakcije skozi pet faz:

- *izbira* – je proces, kjer posameznik izbere tiste osebe, s katerimi želi vstopiti v interakcijo;

- *pogajanje* – predstavlja začetno stopnjo interakcije, kjer partnerja dorečeta način komunikacije; kaj naj vsak od njiju daje in dobi;
- *sporazum* – je spoznanje obeh partnerjev, da je bolje zanju, da se v dani situaciji sporazumeta;
- *zadolžitev* – je določeno stanje interakcije, kjer partnerja začutita svojo vpletenost v odnos in tako drug drugemu s poplačilom poravnata vložke v odnosu;
- *institucionalizacija* – je simbolizacija interakcije, kjer so najpomembnejše norme interakcije, saj reducirajo potrebo po neposrednem, neformalnem in osebnem angažiranju v interakciji.

Vzpostavitev zaupanja je temelj za vzdrževanje vsakega odnosa. To lahko dosežemo z nudenjem medsebojne pomoči, izkazovanjem solidarnosti, naklonjenosti in medsebojnega spoštovanja (Ule v Hren 2011, 24).

2.3.1 Močni in šibki družbeni odnosi

Socialne vezi, ki nudijo oporo, se lahko s časoma zelo spremenijo. Kako bi bilo mogoče te spremembe pojasniti? Navidezno povečanje družbene izoliranosti se lahko zgodi zaradi demografskih sprememb, tehnološkega razvoja (računalniki), kulturnih sprememb in drugih dejavnikov.

Tesne vezi so samo podskupina posameznikovega celotnega medosebnega sveta, ki vključuje tudi niz šibkejših, bolj oddaljenih in manj intenzivnih vezi (Granovetter v Sarason in Sarason 2009, 117). Tako močne kot tudi šibke vezi prispevajo k smislu socialne opore. Kako določiti relativen pomen "močno" (npr. družina) in "šibko" (npr. oseba, ki v trgovini varuje vhod) ni lahko, saj ni jasno po kakšnih merilih ocenjujemo njihov vpliv. Opora lahko prihaja iz mnogih smeri, ki vključuje tiste, s katerimi imamo intimne odnose, tiste, s katerimi imamo zelo omejen obseg rednih socialnih izmenjav ter občasne stike s skupnostjo. Vse tri oblike igrajo vlogo v socialni integraciji, čeprav je potrebno napraviti nadaljnje raziskave kako in v kolikšni meri (Sarason in Sarason 2009).

Razdalja ima vpliv na družbene odnose vključno s tistimi, ki temeljijo na elektronski komunikaciji. Pomembno se je vprašati ne samo ali je razdalja pomembna, temveč tudi kakšni so mehanizmi, prek katerih sta razdalja in odnos povezani med seboj. Jasno je,

da razdalja ponavadi ne vpliva direktno na družbene odnose, vendar pa je lahko oddaljenost zaradi višine potnih stroškov, ki so potrebni za interakcijo iz oči v oči, ovira za nastanek socialnih odnosov. Posledično bi bil učinek razdalje verjetno posredovan z obstoječo prometno infrastrukturo. Razdalja je povezana tudi z drugimi dejavniki, kot so nacionalne meje in jezikovne razlike. Oba dejavnika, medtem ko sta v korelaciji z razdaljo, omejujeta interakcijo in tako lahko njuni učinki zmanjšajo povprečno dolžino vezi (Takhteyev in drugi 2012, 74).

2.3.2 Definiranje odnosov na daljavo

Za opredelitev odnosov na daljavo, so merila v različnih študijah nekoliko samovoljna. Nekateri raziskave uporabljajo kilometrino kot ključni dejavnik, ki ločuje medsebojne odnose, in sicer Schwebel in njegovi sodelavci (v Yin 2009, 4) za opredelitev odnosa na daljavo v svoji študiji uporabljajo 80 kilometrov ali več, medtem ko Lydon, Pierce, O'Regan in Knox (v Yin 2009, 4) uporabljajo 321 kilometrov ali več. Druge študije prosijo svoje anketirance, naj sami določijo, ali je njihov odnos odnos na daljavo (Dainton in drugi v Yin 2009, 4), kar je bilo razumljeno kot bolj veljaven pristop (Dellmann-Jenkins in drugi v Yin 2009, 4). Nekateri raziskovalci so uporabljali izjavo, kot je "moj partner živi dovolj daleč stran od mene, da bi ga/jo bilo zelo težko ali celo nemogoče videti vsak dan", da so lahko identificirali odnose na daljavo (Güldner in drugi v Yin 2009, 4).

Medtem ko ni natančne standardne opredelitve odnosov na daljavo, Stafford (v Yin 2009, 5) predlaga, da so razmerja obravnavana na daljavo takrat, ko so komunikacijske možnosti zaradi geografskih parametrov omejene in posamezniki od odnosa pričakujejo nadaljnjo tesno povezanost. Ta smernica opozarja na dve ključni točki. Prvič, da se je v odnosih na daljavo pogostost komunikacije iz oči v oči močno zmanjšala in je potrebno raziskati posredne poti, da se prekinejo omejitve v komunikacijskih zmožnostih. In drugič, kaj posamezniki pričakujejo od razmerja. Če njihova pričakovanja niso izpolnjena je lahko njihov odnos problematičen (Yin 2009).

2.4 Spletna socialna omrežja

Spletno socialno omrežje bi lahko definirali kot uporabo različnih orodij za povezovanje s posamezniki in skupinami. Znotraj spletnega socialnega omrežja

ustvarjamo neke vrste virtualne skupnosti. Torej uporabniki preko računalnika, kot komunikacijskega medija, tvorijo virtualne skupnosti, kjer na podlagi različnih interesov komunicirajo in se med seboj povezujejo na najrazličnejše načine, kot je na primer pošiljanje elektronske pošte, prisotnost v spletnih socialnih omrežjih, vključevanje v različne debate, sodelovanje v klepetalnicah idr. (Krosky v Belčič 2010, 9).

Rheingold (v Walther in Boyd 2002, 1. pogl.) opisuje virtualne skupnosti kot socialne grebene, ki se pojavijo na internetu, kadar dovolj ljudi, s primernim človeškim občutkom, dlje časa o določeni temi javno razpravlja in tako izoblikuje mreže o osebnih odnosih. Medtem ko ima omrežje neaktiven in banalen klepet, je lahko le-ta tudi uspešen in nujen povod za koristne informacije in medosebne vplive. Na spletu se pojavlja veliko podpornih družbenih dejavnosti, ki so privlačne za svoje uporabnike. Tudi popularni opisi internetnih zmogljivosti in raziskave o podpori računalniško posredovane komunikacije, nudijo številne koristne možnosti, da bi lahko takšna komunikacija postala podporni proces (Walther in Boyd 2002).

Posameznikom so preko spletnega socialnega omrežja ponujeni različni načini komuniciranja, in sicer jim je omogočena izmenjava tako zasebnih sporočil med znanci kot tudi komunikacija na celotni socialni mreži uporabnikov. Posamezniki si lahko na različnih spletnih mestih ustvarijo svoj profil, imajo možnost objavljanja slik in video posnetkov, ustvarjanja osebnega bloga itd., prav tako si lahko z ostalimi uporabniki in uporabniškimi skupinami izmenjujejo informacije, fotografije, zvočne zapise in podobno (Hergan 2010, 3).

Spletna socialna omrežja predvsem omogočajo uporabnikom, da se povežejo z posamezniki, ki so del njihovega, že obstoječega socialnega omrežja, ne da bi spoznavali nove ljudi. Haythornthwaite (v Boyd in Ellison 2007, 1. pogl.) poleg tega poudarja tudi, da gre v tem primeru bolj za »latentne vezi«, ki obstajajo med uporabniki tudi izven spletnega okolja (ang. *offline connections*). Torej primarni cilj spletnih socialnih omrežij ni iskanje novih ljudi, ampak komuniciranje z ljudmi, ki so že del njihovega socialnega omrežja tudi v fizičnem okolju in temeljijo na že obstoječih odnosih. Posamezniki tako lahko z manjšim vložkom časa in manjšo frekvenco stikov vzpostavijo konkretne stike in jih po drugi strani ravno zaradi te plitkosti enostavno

prekinejo. In to doživijo manj »travmatično« kot v fizičnem okolju (Boyd in Edison 2007).

2.4.1 Oblike in nameni spletnih socialnih omrežij

Obstaja vrsta komunikacijskih orodij, ki jih vključujemo v določen način računalniško posredovane komunikacije ter strukturirajo kriterije, ki jih lahko uporabimo za analizo spletnih socialnih razmerij (Škerlep 1998):

- *modeli komunikacijskega razmerja*, ki predstavljajo medosebno komuniciranje v razmerju eden z enim (ang. *point to point*), skupinsko ali mrežno komuniciranje v razmerju mnogi z mnogimi (ang. *multipoint to multipoint*) in množično komuniciranje v razmerju eden z mnogimi (ang. *point to multipoint*).
- *smer komunikacije – enosmerna ali dvosmerna*, kjer njuna razlika izhaja iz prisotnosti ali odsotnosti uporabnikove možnosti, da se odzove na sprejeto sporočilo;
- *komunikacijska odzivnost – sinhrona ali asinhrona* komunikacija, ki je v zgodovini najprej potekala le ob prisotnosti udeležencev v istem prostoru in času, razvoj komunikacijskih medijev pa je omogočil prostorsko in časovno distanco med udeleženci, ki pa lahko poteka sočasno ali nesočasno glede na dejstvo, ali so udeleženci komunikacije sočasno (hkrati) prisotni ali ne. Čeprav na internetu prevladujejo asinhroni tipi komunikacije, je sinhrona komunikacija tudi zelo priljubljena in igra pomembno vlogo (npr. klepetalnice);
- *oblika posredovane vsebine*, kot je *tekst*, ki je bil na začetku osnovni medij računalniško posredovane komunikacije in *drugi mediji*, ki so se pojavili v zadnjem desetletju in omogočajo prenose slik, zvočnih zapisov, avdiovizualni prenos;
- *značaj komunikacijskega razmerja*, kamor vključujemo razlikovanje med *zasebnim* in *javnim* komuniciranjem. Za zasebno komuniciranje naj bi bila značilna zaprtost,skritost in nedostopnost drugih udeležencev (npr. elektronska pošta), za javno komuniciranje pa odprta v smislu obče dostopnosti in javne razkritosti (npr. www ali svetovni splet).

Socialna spletna omrežja omogočajo vzpostavitev medmrežnih prijateljstev (z določenimi ali nepoznanimi ljudmi) s pomočjo deljenja in zbiranja koristnih informacij

preko individualnih internetnih strani. Ta omrežja predstavljajo nov socialni in ekonomski fenomen, ki privablja na milijone uporabnikov in tako tudi poskrbi za nov način komuniciranja ter uvedbo nove vrste medosebnih odnosov. Komunikacija na spletnih socialnih omrežjih tudi predstavlja nadaljevanje komunikacije v posameznikovem fizičnem okolju ali pa vsaj pripravo nanjo, kar pomeni, da internet kot okolje ne pomeni več nekaj tujega oziroma drugega, temveč predstavlja sestavni del vsakdanjega življenja posameznikov (Hergan 2010, 5–7).

2.5 Omrežja socialne opore posameznikov v Sloveniji

V sodelovanju med Centrom za metodologijo in informatiko Fakultete za družbene vede in Inštitutom Republike Slovenije za socialno varstvo, sta bili v letih 2000 in 2002 izvedeni dve anketi na reprezentativnem vzorcu, prva prebivalcev Ljubljane in druga prebivalcev Slovenije, kjer so bile zajete informacije o članih opornih omrežij. Obstaja sklop petih člankov, kjer so predstavljeni vidiki merjenja socialnih opor in socialnih omrežij. V enem izmed člankov Polona Dremelj (v Novak 2003, 100) razlaga pomen sorodstvenih vezi kot temeljnega vira socialne opore, torej da ima ta vir opore še vedno odločilno vlogo ne glede na posameznikovo individualizacijo. Sledi tudi članek Valentine Hlebec (v Novak 2003, 100), ki poudari značilnosti socialnih omrežij starostnikov, kjer ugotavlja, da imajo ta omrežja izrazito omejene vire opore, zato sklepa da bodo starostniki z omejenim družinskim omrežjem socialne opore najbolj potrebovali dodatne formalne vire za zadovoljitev svojih najnujnejših potreb po opori. V članku Tine Kogovšek s soavtoricami (v Novak 2003, 100), o omrežjih socialne opore prebivalstva Ljubljane, ugotavljajo podobne značilnosti kot jih izkazujejo znani tuji viri. Dremelj (v Dremelj 2003, 157) je utemeljevala neformalno oporo in ožje ter delež družinskih članov in sorodnikov v posameznikovem omrežju. Torej na koga se posamezniki obrnejo, kadar potrebujejo določeno vrst opore. Povprečna velikost omrežja je bila največja v primeru družjenja, in sicer nekaj več kot štiri osebe. Nato so sledila omrežja emocionalne opore in manjše materialne opore, kjer je bilo povprečje alterjev manjši od dva ter še manjše oziroma najmanjše omrežje – finančna opora. V primeru družjenja je ugotavljala, da največji delež zasedajo prijatelji, med sorodniki pa predstavljajo največji delež drugi sorodniki, kot so partner, brat ali sestra. Pokazalo se je tudi, da starši v omrežjih družjenja zavzemajo majhen delež. Podobno trdijo tudi

drugi avtorji, ki pravijo, da vlogo druženja največkrat zapolnjujejo partner in prijatelji (Dremelj 2003).

Zbrani podatki predstavljajo predvsem kako slovensko prebivalstvo zadovoljuje določene življenjske potrebe oziramo zakaj jih ne more zadovoljevati. Pomen in obremenjenost družinskih vezi, kjer pričakujemo večjo oporo dokazuje, da je za zadovoljevanje posameznikovih potreb potrebno dopuščati občasno človekovo težnjo po odvisnosti in navezanosti v okviru primarnih skupin. Krepanje posameznika pomeni krepanje omrežje njegove prevladujoče socialne opore, kar predstavlja ožja družina (Novak 2003, 101).

Sledi pregled socialne opore, kjer se bom osredotočila na njeno opredelitev, na glavne vire, vzdrževanju odnosov ter zadovoljstvo z njo.

3 SOCIALNA OPORA

3.1 Opredelitev socialne opore

Socialna opora je bila v prejšnjih študijah zasnovana na različne načine. Nekateri poznavalci, kot je Cramer (v Yin 2009, 11), enačijo socialno oporo predvsem z emocionalno oporo. Cohen in Wills (v Yin 2009, 11) sta v letu 1985 določila emocionalno oporo kot izraz za skrb, sočutje, razumevanje ter spoštovanje do sočloveka, kar je bilo tudi skladno z Buhrmesterjem in njegovimi sodelavci (v Yin 2009, 11), ki definirajo emocionalno oporo kot zagotavljanje udobja drugim.

Najpomembnejši začetniki raziskovanja socialne opore, ki so tudi izhajali predvsem iz emocionalnega vidika opore in so pomembno vplivali na razvoj tega področja, so: Cassel, Caplan in Cobb (v Hlebec in Kogovšek 2003). Cassel (v Hlebec in Kogovšek 2003, 103) je v letu 1976 izhajal iz prepričanja, da je raziskovanje psihosocialnih procesov izjemno pomembno za razumevanje bolezenskih stanj in da socialna opora igra ključno vlogo pri boleznih, povezanih s stresom. Stresno okolje lahko povzroči razrahljanje pomembnih socialnih odnosov ter tako pusti posameznika z neustreznimi povratnimi informacijami, ki lahko porušijo njegovo notranje ravnovesje in povečajo njegovo dovzetnost za bolezni. Povratno informacijo, ki je po Casselu ključni element socialne opore, nudijo posamezniku predvsem njegovi pomembni in najbližji drugi (Hlebec in Kogovšek 2003, 103).

Komunikacija socialne opore je običajno obravnavana kot izmenjava verbalnih in neverbalnih sporočil, ki prenašajo čustva in informacije ter prispevajo k zmanjšanju občutka negotovosti in stresa (Walther in Boyd 2002) ter neposredno ali posredno sporoča posamezniku, da je pomemben in cenjen (Barnes in Duck v Pfeil 2011, 38). Tradicionalna socialna opora se dogaja najpogosteje v uveljavljenih, večdimenzionalnih in predvsem dinamičnih tesnih osebnih odnosih (Cutrona in drugi v Walther in Boyd 2002), čeprav lahko poteka tudi v terapevtskih odnosih (Robinson v Walther in Boyd 2002) kot tudi prek neformalnih socialnih mrež (Albrecht in Adelman v Walther in Boyd 2002).

Albrecht in Adelman (v Yin 2009, 11) v letu 1987 opredelita socialno oporo kot komunikacijo, ki pomaga posameznikom premagati stresne dogodke v življenju. Namesto da vidita socialno oporo kot posameznikov trud, jo Weber in Patterson (v Yin 2009, 11) v letu 1996 razlagata kot kompleksen produkt komunikacijskih omrežij. Ta vidik predlaga, da je izvor socialne opore tudi pomembna komponenta.

Caplan (v Hlebec in Kogovšek 2003, 104) je izhajal iz prepričanja, da je pomen socialnih vezi in njihov vpliv odraz poteka in izida kriz in življenjskih prehodov, s katerimi se posameznik sooča. Poudarjal je pomembnost vzajemnosti in trajnosti odnosov ter jih ni omejeval na najbližje vezi, kot so družinski člani in prijatelji, temveč je vključil tudi bolj oddaljene vezi, kot so skupine za pomoč, sosedski odnosi ipd. Caplan (v Hlebec in Kogovšek 2003, 104) je tako tudi natančneje opredelil tri vrste pomoči, in sicer emocionalna, materialna in informacijska opora.

Cobb (v Hlebec in Kogovšek 2003, 104) je v letu 1976 opredelil socialno oporo kot zaščito pred stresom in kot dejavnik dobrega počutja. Osredotočil se je na socialno oporo kot informacijo, ki posamezniku omogoča zavedati se, da je ljubljen, sprejet in spoštovan ter da pripada sistemu komuniciranja in vzajemnih obveznosti (Hlebec in Kogovšek 2003, 104).

Nekateri raziskovalci predlagajo, da je socialna opora večdimenzionalni koncept. Vaux in njegovi sodelavci (v Yin 2009, 11–12) v letu 1986 ugotavljajo, da je socialno oporo najbolje meriti s tremi dimenzijami:

- s sredstvi podpornega omrežja, vključno z velikostjo, strukturo ter s karakteristiko njihovih odnosov,

- s specifičnimi podpornimi dejanji ter
- s subjektivnim ovrednotenjem opore (prepričanje, da je posameznik vključen, preskrbljen in spoštovan in da so izpolnjene njegove socialne potrebe).

Podobno temu vidiku so tudi Cornman in drugi (v Yin 2009, 11–12) v letu 2003 predlagali tri komponente merjenja socialne opore:

- merjenje socialnih omrežij ali socialnih vezi, ki odražajo stopnjo do katere je oseba družbeno integrirana,
- merjenje prejete opore, ki kaže, kaj je oseba dejansko prejela ter
- merjenje zaznane opore.

Najnovejše opredelitve poudarjajo, da je socialna opora kompleksen interakcijski in komunikacijski proces med ljudmi. Vaux (v Hlebec in Kogovšek 2003, 105–106) jo leta 1988 deli na tri osnovne elemente:

- *vir* socialne opore, ki predstavlja tisti del socialnega omrežja, na katerega se posameznik obrača za pomoč in oporo,
- *oblike* socialne opore, ki predstavljajo dejanja in vedenja, katerih namen naj bi bil dajanje pomoči in opore posamezniku ter
- *posameznikova subjektivna zaznava* socialne opore – to je ocena posameznika o prisotnosti, zadostnosti, kakovosti in obliki opore, ki mu je bila ponujena.

Kompleksna dinamika procesov izmenjave in komunikacija med posameznikom in njegovim socialnim okoljem pa te tri elemente povezuje.

Cobb, Cassel in Caplan (v Hlebec in Kogovšek 2003, 108) razvijejo model socialne opore kot zaščite, kjer socialna opora predstavlja zaščito pred stresnimi življenjskimi situacijami. Ustrezna opora tako pripomore k zmanjšanju psiholoških pritiskov ali jih celo preprečuje. Izpostavi se tudi model splošnih učinkov, ki izhaja iz modela socialne opore kot zaščite ter razlaga, da socialna opora, ne glede na stresne situacije na splošno, vpliva na psihično in fizično zdravje ter dobro počutje. Model splošnih učinkov se ukvarja s pozitivnimi učinki socialne opore, ne glede na to, ali se stresne situacije pojavijo ali ne. Model socialne opore pa kot zaščito predstavlja oporo, ki naj bi

delovala kot obrambni zid med posameznikom in stresnimi okoliščinami (Hlebec in Kogovšek 2003).

Pri opredeljevanju socialne opore moramo biti pozorni tudi na njene razsežnosti. Mnogi avtorji govorijo o dimenzijah socialne opore, vendar pa se je skozi čas oblikoval nekakšen konsenz, po katerem lahko vrste socialne opore uvrstimo v skupine, ki se najpogosteje uporabljajo. Tako ločimo štiri večje skupine (Vaux in drugi v Hlebec in Kogovšek 2003, 106–107):

- *instrumentalna opora*, ki se nanaša na pomoč v materialnem smislu (npr. finančna pomoč, pomoč pri hišnih opravilih, pomoč pri oskrbi ipd.);
- *informacijska opora*, ki se nanaša na informacije, ki jih posameznik potrebuje ob večjih življenjskih spremembah (npr. selitev, iskanje službe,);
- *emocionalna opora*, ki se nanaša na pomoč ob življenjskih krizah v smislu izkazovanja sočutja, naklonjenosti in svetovanja (npr. ločitev, smrt bližnjega ipd.) in
- *druženje*, ki se nanaša na socialno oporo v obliki neformalnega občasnega druženja (npr. izleti, obisk ipd.).

Instrumentalna opora se nanaša na izmenjavo materialnih in manjših uslug. Po Vauxu in drugih (v Yin 2009, 13) se meri kot vedenja, ki odgovarjajo potrebam nekoga, ki potrebuje fizično pomoč, kot je nudenje prevoza, posoja orodja/naprav ter pomoč pri selitvi. Ponavadi mora biti oseba, ki nudi praktično pomoč, za rešitev problema prisotna, zato je v odnosu na daljavo bolj težko nuditi instrumentalno oporo zaradi omejenosti fizične prisotnosti (Yin 2009).

Informacijska opora je pomembna predvsem pri definiranju in reševanju problemov. Gre za izmenjavo pomembnih informacij potrebnih pri odločanju. Kot taka služi pri blaženju stresa, ki ga povzročajo brezposelnost, medsebojni konflikti in podobno. Zagotavljajo jo osebe, ki so tesno povezane s posameznikom. Emocionalna opora je sestavljena iz vedenj, ki izražajo tolažbo ali skrbnost, ko je nekdo razburjen zaradi nečesa in predstavlja predvsem osebe, s katerimi se posameznik pogovarja o pomembnih osebnih stvareh. Neformalno druženje se nanaša na sestajanje ali

sodelovanje v družbenih dejavnostih (npr. povabilo na zabavo) ter zagotavlja občutek pripadnosti in izpolnjuje potrebo po socialnih stikih (Yin 2009, 12).

3.2 Viri socialne opore

Ljudje ponavadi potrebujemo nekoga, na katerega se lahko obrnemo kadar smo v stiski in iščemo pomoč ali oporo. Viri te opore so predvsem tisti del našega osebnega omrežja, ki nam pomoč ponudijo ali pa se sami zanesemo na njih. To so lahko prijatelji, družinski člani, sorodniki, sodelavci, znanci ali pa druge osebe oziroma institucije. Lahko rečemo, da so takšna razmerja relativno stabilna po velikosti kot po sestavi, vendar pa se v obdobjih večjih sprememb lahko tudi spremenijo, kot na primer pri selitvi ali daljšemu začasnemu bivanju v tujini. Omrežja socialne opore, njihova sestava in kakovost odnosov, vplivajo na vir, na katerega se lahko opremo, na njihovo občutljivost, dostopnost in zmožnost. Vendar pa tudi odnosi, ki veljajo za učinkovit vir opore v določenih situacijah ne nudijo ustrezne pomoči, saj so na primer posamezniki preveč čustveno vpleteni in je lahko njihova opora neučinkovita, kot v primeru nenadne selitve člana družine (Hlebec in Kogovšek 2003, 106).

Socialno oporo pogosto nudijo sorodniki, vendar pa so se s sodobnim življenjskim slogom pojavila razmerja na daljavo, zmanjšanje velikost družin in rahljanje socialnih vezi. Ljudje tako iščejo vire socialne opore zunaj družine, kot so na primer strokovnjaki (socialni delavci, psihologi itd.) ali vrstniki, ki so vključeni v podporne skupine. Člani teh skupin diskutirajo o svojih izkušnjah in gradijo pogovor o problemih, s katerimi se soočamo. Izmenjava informacij in čustev vodi k vzpostavitvi skupnosti, ki temeljijo na skupnih izkušnjah (Tixier in Lewkowicz 2009, 336). Nove vire socialne opore (ločene od družine, sorodnikov, sosedstva ipd.) lahko opredelimo kot alternativne vire socialne opore, saj presegajo uniformne oblike institucionalnega nudenja pomoči, so zelo raznolike in izpolnjujejo individualne ali skupinske interese ter se odpirajo v posameznikovo bivalno okolje. Vključevanje vanje je prostovoljno, tako v njih svobodno ostajamo ali se iz njih svobodno umaknemo (Krhin 2011, 29).

Imamo več vrst virov socialne opore, in sicer je to naše osebno omrežje, kjer imamo na voljo več virov socialne opore, ki so nam dostopni predvsem v kriznih situacijah. Nato imamo socialne skupine, na katere se obrnemo v primeru težav. Tukaj so naši odnosi

intenzivnejši v primerjavi s celotnim omrežjem, saj skupino sestavljajo člani, ki jih poznamo dlje časa, smo si z njimi blizu in imamo z njimi pogoste stike. Vrsto socialne opore nam predstavljajo tudi osebe, s katerimi imamo intimne in zaupne odnose, kar je po Pearlinu (v Frlan 2012, 14) tudi najpogostejši vir emocionalne opore.

Eden izmed novih virov socialne opore nam predstavlja tudi naše spletno socialno omrežje, ki je sestavljeno iz našega osebnega omrežja in z novo nastalimi vezmi šibkejše narave, saj imamo s temi posamezniki veliko skupnega, vendar je komunikacija poenostavljena in z njimi je tudi precej težje stopiti z v stik. Tukaj lahko pridobijo predvsem osebe, ki imajo težave z vzpostavljanjem novih stikov ali osebe iz socialno izključenih skupin, kot tudi vsi ostali posamezniki. Spletna socialna razmerja predstavljajo nov način komunikacije, kjer so nam dostopni vsi člani (spletnega) omrežja, ne glede na to ali imamo močne vezi ali novo nastala poznanstva in tako so nam tudi vse oblike socialne opore dostopnejše (Frlan 2012, 14).

Ločimo tudi formalne in neformalne vire socialne opore. Formalne vire predstavljajo predvsem osebe ali organizacije teh oseb, ki nudijo profesionalne storitve in ki so pogosto sponzorirane s strani države ter nudijo pomoč kot je nega na domu, pomoč pri gospodinjstvih opravilih in podobne specifične usluge (Podreberšek 2005, 26). Neformalne vire socialne opore, na katere se nanaša tudi tema diplomske naloge, pa predstavljajo predvsem družinski člani, prijatelji, sosedi in drugi bližnji. Graham (v Dremelj 2003, 156) leta 1999 navede pet vidikov neformalne pomoči, in sicer:

- neformalna opora je nudena drugim, vir opore za posameznikove potrebe, ki ga lahko predstavljajo sorodniki in prijatelji pa je neformalni sektor,
- neformalna opora je neinstitucionalna, ločena od države, trga in prostovoljnega sektorja in izvira iz družinskih odnosov in skupnosti,
- neformalna opora je brezplačna in se izvaja na domu, zato so stroški tudi visoki, saj poleg neposrednih stroškov nastanejo tudi stroški za hrano in transport ter se prav tako lahko izgubi možnost zaslužka,
- sorodniki so vir neformalne opore in to tako izvira iz njihove normativne dolžnosti, zato se v tem primeru neformalni sektor razlikuje od prostovoljnega,

- neformalna opora je večinoma v oporo posameznikom, ki bi potrebovali institucionalno pomoč, in sicer vključuje otroke in odrasle s posebnimi potrebami, stare ljudi in osebe z dolgotrajnimi boleznimi.

Neformalen vir pomoči vključuje osebe, ki veliko svojega časa posvetijo skrbi posameznika, s katerim imajo tesen odnos oziroma jih običajno vežejo pozitivna čustva, ljubezen in naklonjenost. Za kvalitetno življenje je potrebna prava mera formalnih in neformalnih virov socialne opore ter njihovo uspešno skupno delovanje (Podreberšek 2005, 26).

3.3 Socialna opora kot vzdrževanje odnosov

Stališča vzdrževanja odnosov so se razvila iz družbene teorije izmenjave (ang. *exchange theory*), ki domneva, da posamezniki izoblikujejo, razvijejo in prekinajo odnose na podlagi (morebitnih) nagrad in stroškov, povezanih s tem razmerjem (Kelley in Thibaut v Yin 2009, 9). Drugi avtorji trdijo, da se ta teorija lahko uporabi tudi pri vzdrževanju odnosov, ki temeljijo na pristopu pravičnosti (ang. *equity*). Teorija pravičnosti pravi, da so ljudje zadovoljni, kadar oba posameznika v razmerje vlagata enako in so vznemirjeni, kadar so vključeni v nepravična razmerja ter tako poskušajo obnavljati in ohranjati pravičnost. Po Messmanu in drugih (v Yin 2009) pravično razmerje nastane, ko je razmerje vložka na rezultate za oba člana enaka. Raziskovalci ugotavljajo, da prevelika ali premajhna korist od razmerja vpliva na čustveno stisko, medtem ko ljudje v pravičnem razmerju kažejo najvišje zadovoljstvo (Sprecher, in drugi v Yin 2009,10).

Zadovoljstvo odnosa je pogosto preučevano kot povezava z vzdrževanjem odnosa (Dainton in drugi v Yin 2009, 9). Za doseg zadovoljstva odnosov ljudje sodelujejo v vzdrževanju strateškega vedenja kot tudi v vzdrževanju rutinskega obnašanja. Vzdrževalne strategije imajo jasen cilj (npr. svetovanje, kadar je potrebno), medtem ko se rutinska vzdrževalna vedenja pojavijo na nizki ravni zavesti in so nenamerna, kot je na primer vsakdanji pogovor (Dainton in Stafford v Yin 2009, 9).

Uletova trdi, da so medsebojni odnosi posledica trajnejših in ponavljajočih interakcij med dvema ali več osebami, ki temeljijo na sodelovanju, zaupnosti, naklonjenosti,

lojalnosti, empatiji in odgovornosti do drugih oseb s katerimi smo v odnosu (Ule v Hren 2011, 23).

Vzdrževanje odnosov na daljavo je lahko precej težavno, vendar pa je ohranjanje vezi povezano s pozitivnimi rezultati. Dindia in Canary (v Yin 2009, 9) sta leta 1993 izdelala štiri cilje vzdrževanja odnosov iz oči v oči:

- ohranjanje kontinuitete razmerja,
- ohranjanje temeljnih lastnosti razmerja,
- ohranjanje razmerja v zadovoljivem stanju in
- popraviti razmerje.

Med vsemi temi cilji ohranjanje zadovoljstva odnosa običajno obravnavajo kot enega najpomembnejših dejavnikov za dobro kakovost razmerja.

3.4 Socialna opora in zadovoljstvo

Socialno oporo proučujemo v okviru posledic in kakovosti odnosov, predvsem s poudarkom na zadovoljstvu le-teh. Cutrona (v Yin 2009, 14) je leta 1996 opisal proces, v katerem lahko opora poveča zadovoljstvo odnosa. Prvič, kadar smo pod stresom opora prepreči čustveno izolacijo in umik znotraj odnosa. Drugič, opora lahko zmanjša depresijo. Tretjič, opora lahko prepreči stopnjevanje spora v odnosu. In četrtič, z zagotavljanjem pozitivnih izkušenj opora poveča čustveno intimnost.

Socialna opora prav tako igra pomembno vlogo v romantičnih odnosih. V tesnih razmerjih ljudje pogosto pričakujejo, da bodo prejeli določen odmerek opore tistih, s katerimi so si blizu (Weber in drugi v Yin 2009, 14). Tako je tudi pri vzdrževanju romantičnih odnosov na dolge razdalje pomembno kako ljudje dojemajo in ocenjujejo partnerjevo pomoč, saj je to ključnega pomena za občutek stresa in vrednotenje njihovega odnosa (Yin 2009, 14).

Rogers (v Yin 2009, 14) je leta 1959 poudaril, da je samoaktualizacija, ki vodi k zadovoljstvu odnosov, ustvarjena na podlagi osebnega občutka, da jih pomembni drugi razumejo in sprejemajo. Tako je v partnerskih odnosih zelo pomembno, da se partnerji med seboj bolj podpirajo, saj je to ključnega pomena za vzdrževanje odnosov.

Campbell (v Ule 1993, 99) pa s sodelavci pride pri anketirancih do ugotovitev, da so prijatelji najpomembnejši izvor zadovoljstva in sreče. Torej: največ veselja pri ljudeh nastane pri ponovnih srečanjih s prijatelji po daljšem času in sproščeno druženje z njimi (Argyle v Ule 1993, 99).

V nadaljevanju bom povzela načine komuniciranja, in sicer kakšna je njihova izbira, vpliv in vsebina. Predstavila bom tudi pregled računalniško posredovane komunikacije in dostopnost do interneta.

4 NAČINI KOMUNICIRANJA

V vsakdanu igra komunikacija zelo pomembno vlogo. Pri komunikaciji gre za posredovanje in prejemanje, torej za izmenjavo informacij med oddajnikom in prejemnikom (Dolenec 2004).

Analiza interneta kot komunikacijskega medija kaže, da internet ni en sam oziroma enoten komunikacijski medij, temveč tvori digitalno telekomunikacijsko infrastrukturo, v okviru katere soobstaja cela vrsta različnih medijev. Raznoverstnost komunikacijskih orodij na internetu omogoča različne komunikacijske prakse v različnih družbenih kontekstih. December trdi, da je računalniško posredovana komunikacija proces človeške komunikacije prek računalnikov, ki vključuje ljudi, situirane v določenih kontekstih in zapletene v procese z določenimi cilji. Ta definicija daje poudarek človeškemu faktorju, torej udeležencem računalniško posredovane komunikacije, njihovi situiranosti v določenih socialnih kontekstih in njihovem možnemu sodelovanju v določenih ciljno usmerjenih dejavnostih (Škerlep 1998).

4.1 Izbira komunikacijskih kanalov

Študije kažejo, da je za komunikacijske namene najbolj pogosta uporaba interneta in da računalniško posredovana komunikacija omogoča ne samo nastajanje novih družbenih odnosov, temveč predvsem ohranjanje obstoječih (Mesch 2009, 244).

Mesch v svoji raziskavi predstavi ugotovitve, da se v večkanalnem (ang. *multi-channel*) medosebnem komunikacijskem okolju udeleženci različno odločajo o izbiri komunikacije, ki odraža moč obstoječih odnosov, njihov izvor in vsebino komunikacije. Treba je omeniti tudi, da med populacijo uporabnikov interneta

interakcija iz oči v oči ostaja še vedno izbira za osebno komunikacijo (Mesch 2009, 244).

V vedno večjem številu se socialna opora izmenjuje prek računalniško posredovane komunikacije v relativno velikih omrežjih med ljudmi, ki med seboj ne komunicirajo iz oči v oči. Pri tradicionalni opori se posameznik obrne na določeno osebo od katere pričakuje pomoč, medtem ko se v elektronski komunikaciji posameznik obrne na oporo v virtualnih "prostorih", kjer je malo verjetno, da se kdo med seboj pozna. Je pa na drugi strani zelo verjetno, da bo tukaj (v virtualnem prostoru) našel obvestila z določeno strokovno vsebino, znanjem in izkušnjami drugih ljudi, ki so dostopna vsem posameznikom skupine (Walther in Boyd 2002). Tak način izmenjave je bistveno spremenil komunikacijski proces in vire pomoči, na katere se lahko zanesemo. Tako je internet prinesel nove priložnosti za ohranjanje socialnih stikov na daljavo ter večjo ozaveščenost o takšni komunikaciji (Wellman in Gulia v Pfeil 2011, 17).

Lahko rečemo, da na način komunikacije vpliva predvsem oblika odnosa. Leta 2006 je v ZDA študija Boasa, Carrasca in Millerja (v Tillema in drugi 2007) za Toronto pokazala, da posamezniki uporabljajo osebne telefonske klice za vzdrževanje medosebnih odnosov. Na splošno se anketiranci močno opirajo na srečevanja iz oči v oči ter uporabo telefonov za komunikacijo s člani omrežja, s katerimi so v tesnih in pomembnih odnosih. Mobilni telefon in elektronsko pošto uporabljajo predvsem za komunikacijo s tesnimi vezmi. Instantna sporočila (npr. klepetalnice) se, kot drugi načini komunikacij, za ohranjanje obstoječih stikov uporabljajo manj pogosto (Tillema, in drugi 2007, 6–7). Leta 2003 se je v študiji Morgana in Cottona (v Yin 2009, 24) pokazalo zmanjšanje simptomov depresije pri povečani uporabi neposrednega sporočanja in elektronske pošte. White in njegovi sodelavci (v Yin 2009, 24) leta 1999 prav tako poročajo, da se je z dostopom do elektronske pošte zmanjšala osamljenosti in izboljšala kakovost življenja.

Komunikacija med ljudmi ne poteka neodvisno od stikov iz oči v oči; različni načini ali storitve komunikacij so lahko škodljivi kot komunikacijsko plovilo. Na podlagi literature obstajajo povezave med neposrednimi stiki in uporabo elektronskih komunikacijskih načinov in storitev, zlasti interneta (Tillema in drugi 2007, 5). Ljudje lahko uporabljajo

različne komunikacijske kanale v različne namene in ti kanali so lahko primerni za različna vedenja vzdrževanja odnosov (Yin 2009, 25).

Komunikacija je sestavni del družbenih odnosov in poteka v socialnem kontekstu, ki zajema geografsko lokacijo, izvor in intenzivnost odnosa ter informacije, ki se sporočajo med seboj (Sproull in drugi v Mesch 2003, 244).

4.1.1 Lokacija

Geografska lokacija ponuja priložnosti in omejitve izbire kanalov. Ko so posamezniki v bližini, sodelujejo pri skupnih dejavnostih in so fizično izpostavljeni med seboj. Feld (v Mesch 2003, 245) leta 1981 uporabi pojem žarišča dejavnosti (ang. *foci of activity*), ki ga opredeljuje kot socialni, psihološki, pravni ali fizični predmet, okoli katerega so organizirane skupne dejavnosti. Žarišča so lahko formalna (šola) ali neformalna (redna shajališča), velika (soseska) ali mala (gospodinjstva) – iz tega sledi, da žariščne dejavnosti sistematično omejujejo izbiro prijateljev.

Za komunikacijo iz oči v oči morajo biti posamezniki v geografski bližini ali pa morajo imeti enostaven dostop drug do drugega. Med posamezniki je bližina pomembna zaradi oblikovanja prijateljstva in določa meje, v okviru katerih izbirajo prijatelje. Medtem ko je geografska bližina ali dostop nujen pogoj za interakcijo iz oči v oči, pa ne omejuje možnosti uporabe drugih komunikacijskih kanalov. Z drugimi besedami, fizična bližina je nujen pogoj za neposredno (iz oči v oči) komunikacijo, medtem ko se lahko uporaba telefona in elektronske komunikacije pojavi na vseh razdaljah (Mesch 2009).

Hampton in Wellman (v Mesch 2009, 245) razlagata, da je med posamezniki, ki živijo v bližini (v isti soseski in mestu), komunikacija iz oči v oči lažja in cenejša, vendar pa se s povečanjem razdalje poveča tudi strošek. V nasprotju s tem se z oddaljenostjo stroški odnosa preko spleta ne spreminjajo. Ne samo da se zmanjšajo finančni stroški, temveč se zagotovi tudi časovna svoboda, saj posebna oblika računalniško posredovane komunikacije, kot je elektronska pošta, ne zahteva hkratno prisotnost obeh stikov (Mesch 2009).

4.1.2 Izvor odnosa

Izvor odnosa je pomemben dejavnik, ki ga je treba upoštevati. Nedavne študije so pokazale diverzifikacijo virov prijateljstva, ki se oblikujejo med posamezniki. Oblikovanje odnosov preko spleta bi lahko bil eden od najbolj zanimivih vidikov rabe interneta. Študije (Mesch 2009) so začele ločevati razmerja, ki so se razvila s fizično komunikacijo (ang. *off-line*) od razmerij, ustvarjenih preko spleta. Pokazale so se pomembne razlike med razmerji, ki so bila oblikovana z računalniško posredovano komunikacijo in tista, ki so bila ustvarjena z interakcijo iz oči v oči. Chang in Cheng (v Mesch 2009, 245) razlagata, da so odnosi na spletu manj globoki in intimni. Ti ponavadi temeljijo na ožji temi pogovora in manjši dejavnosti kot pa odnosi, ki izvirajo izven spletnega okolja (ang. *offline*). Mesch in Talmud (v Mesch 2009, 245) pravita, da je moč razmerij na spletu manjša kot pa izven njega ter da se bodo odnosi, ki so se ustvarili na spletu, verjetno preko spletnega komuniciranja tudi ohranili.

4.1.3 Trajanje odnosa

Socialni odnosi se razlikujejo glede na intenzivnost razmerja. Prijateljstvo se na primer razlikuje od drugih vrst socialnih odnosov, saj je razmerje s prijatelji veliko bolj intenzivno. Intenzivnost je ponavadi funkcija, ki opisuje zgodovino odnosov in se nanaša na njeno trajanje (Lee in Campbell v Mesch 2009, 246). Osrednja značilnost odnosov je tudi zgodovinski razvoj skupnih izkušenj, ki določajo občutek pripadnosti in skupne identitete. Poleg tega pa je razvoj glavnih značilnosti prijateljstva, kot je zaupanje in vzajemnost, vsaj delno tudi časovni proces. Zaupanje se razvija skozi proces vzajemnega razkritja osebnih informacij in to zahteva čas. Nekateri socialni odnosi, ki so ustvarjeni na spletu lahko spremenijo smer komunikacije, in sicer na telefon in fizična srečanja. Dalj časa sta posameznika seznanjena, bolj verjetno lahko preneseta svojo posredovano komunikacijo na pogovor po telefonu in fizično srečanje (Park in drugi v Mesch 2009, 244–251).

4.1.4 Zaznana bližina razmerja

Literatura o osebnih odnosih že dolgo skrbi za kakovost odnosov, ki povezujejo posameznike. Marsden in Campbell (v Mesch 2009, 245) razlagata, da je eden od načinov merjenja takšne kakovosti v moči teh odnosov. Moč odnosa se ponavadi

ocenjuje s kombinacijo dejavnikov, kot so zaznana bližina, intimnost in zaupanje. Šibkejšje vezi so dokaz bolj vsakdanjih odnosov in redkejših izmenjav, kar je tipično za razmerja, ki imajo manj vrst opore. Močne vezi obstajajo v odnosih na visoki ravni intimnosti, ki vključujejo več samorazkritja, skupnih aktivnosti, emocionalno kot tudi instrumentalno izmenjavo ter dolgoročno sodelovanje. Iz te literature je razvidno, da so za vsako socialno razmerje značilne različne ravni zaznane bližine, intimnosti in pogostosti komunikacije. Uporaba komunikacijskih kanalov je odvisna od vrste socialne interakcije komunikatorjev. Haythornthwaite (v Mesch 2009, 245) trdi, da je moč odnosa določena z načinom, pomenom in izražanjem komunikatorjev ter z motivacijo, potrebo in željo po komunikaciji.

4.1.5 Vsebina komunikacije

Izoblikovanje spletnih prijateljstev podvomi v obstoječe modele komuniciranja. Sproull in Kiesler (v Mesch 2009, 245) leta 1986 trdita, da je računalniško posredovana komunikacija medij, ki slabša komunikacijo iz oči v oči, saj zmanjšuje njene funkcije. Računalniško posredovana komunikacija pogosto poteka v tekstualni obliki in ne zagotavlja neverbalnih čustvenih namigov ali osebnih podatkov o posameznikih, s katerimi komuniciramo. Odsotnost teh funkcij ima predvsem negativne učinke, zato je računalniško posredovana komunikacija bolj primerna za rutinske in povsem kognitivne naloge (na primer izmenjava informacij ter nalog s povezano temo), medtem ko je iz oči v oči in telefonsko komuniciranje bolj primerno za naloge, ki zahtevajo več socialne in čustvene vsebine v izmenjavi sporočil (Mesch 2009).

Drugi (v Mesch 2009, 246) so trdili, da nekatere lastnosti računalniško posredovane komunikacije prispevajo k večji intimnosti, bližini in močnim vezem. McKenna, Green in Gleason (v Mesch 2009, 246) trdijo, da relativna anonimnost interakcij preko interneta povečuje verjetnost razkritja osebnih podatkov in, da lahko nekateri delijo svoje notranje prepričanje in čustvene reakcije z veliko manj strahu pred zavrnitvijo in sankcijami. Ljudje se na internetu pogosteje samorazkrijejo tujcu, saj ta nima dostopa do njihovega socialnega kroga, tako da njuna meja ne more biti kršena. Spletna komunikacija omogoča pošiljatelju večji nadzor in čas za oblikovanje sporočil ter poleg tega komunikatorji sodelujejo tudi pri idealiziranju svojih spletnih partnerjev. Odsotnost prejemnikove idealizirane percepcije o pošiljatelju lahko povzroči, da se

pošiljatelj obnaša na način, ki je skladen s tem idealiziranim pogledom. Ta vidik kaže, da v določenem času komunikatorji lahko ustvarijo souporabo in skupne simbole čustev, ki olajšajo njihovo razkritje in intimnost (Mesch 2009).

4.1.6 Vzdrževanje odnosa

Vstopanje v medsebojne odnose, njihovo oblikovanje ali prekinjanje je permanentna dejavnost posameznika. Posameznik je družabno bitje in potrebuje stike z drugimi, ti pa so lahko bolj ali manj pogosti, številni ali zaupni. Druženje je ena od osnovnih človekovih potreb in je pri vsakem posamezniku drugačna (Rogelj in drugi v Bojnec 2009, 19) ter lahko poteka iz oči v oči ali na daljavo.

V odnosih na daljavo je, zaradi omejitve komunikacije iz oči v oči s pomembnimi drugimi, socialna opora zagotovljena predvsem prek različnih medijskih kanalov, vključno s telefonsko in računalniško posredovano komunikacijo. Zaradi različnih značilnosti komunikacijskih kanalov, je vredno preučiti, kateri kanali so bolj primerni za določeno vrsto opore in katere poti so bolj učinkovite za zagotavljanje le-te (Yin 2009, 16).

Po Blumlerju in Katzu (v Yin 2009, 17) teorija uporabe in zadovoljstva pravi, da uporabniki medijev igrajo aktivno vlogo pri izbiri in uporabi medijev. Domnevajo, da uporabniki medijev aktivno sodelujejo v komunikacijskem procesu in so ciljno usmerjeni v njihovo uporabo, zato iščejo medijske vire, ki najbolj ustrezajo njihovim potrebam.

V svoji študiji Dimmick in kolegi (v Yin 2009, 17) predpostavljajo, da je pogostost medsebojne uporabe medijev, vključno s telefonom, elektronsko pošto in takojšnjim sporočanjem, pod vplivom posameznikovega pričakovanja zadovoljstva in koristi, ki izhajata iz posredovane interakcije, ter da pridobljeno zadovoljstvo in korist v zameno vplivata na pogostost uporabe medijev za vzdrževanje odnosov. Podobno O'Sullivan (v Yin 2009, 18) pravi, da se uporabniki zavestno odločijo, katero tehnologijo bodo uporabili, in sicer odvisno od tipa sporočila, ki jih nameravajo prenesti na drugo osebo. Dimmick, Kline in Stafford (v Yin 2009, 18) so ugotovili, da je za zadovoljitev potreb ljudi, ki želijo izraziti čustva, izmenjati informacije in najti prijateljstvo telefon boljši

kot elektronska pošta. Vendar pa ljudem, ki živijo daleč narazen in nimajo časa za druženje, asinhroni način komunikacije preko elektronske pošte predstavlja prednost pred telefonom za zadovoljitev priložnosti. Zdi se, da se za čustvene namene v osebnih odnosih telefon uporablja več kot elektronska pošta, saj telefon omogoča sinhrono interakcijo in prinaša čustva preko glasu. Nekateri raziskovalci (v Yin 2009, 17–18) so potrdili, da posamezniki raje komunicirajo v pisni obliki, kot je elektronska pošta ali pisma, ker želijo nadzorovati čas in hitrost interakcije ter zagotoviti pozitivno in idealizirano podobo o sebi.

Video posredovana komunikacija je na voljo že sedemdeset let, vendar pa je ta vrsta tehnologije šele v zadnjem času postala skupno sredstvo za komuniciranje ljudi v geografsko razpršenih lokacijah (Fullwood v Yin 2009, 22). Raziskovalci trdijo, da je za ljudi pomembno videti obraz posameznika, s katerim komunicirajo in to video posredovana komunikacija omogoči, saj je zelo podobna pogovoru iz oči v oči (Campbell v Yin 2009, 22).

Fizična razdalja je pomemben dejavnik, ki napoveduje kateri komunikacijski način bo posameznik izbral za vzdrževanje odnosov. Poleg tega je lahko z uporabo video komunikacije povezano tudi finančno stanje, saj je bolj verjetno da si ljudje z višjim dohodkom lažje privoščijo višje stroške interneta za boljšo kakovost povezave, ki ga uporaba videa zahteva (Yin 2009, 22).

Na splošno ima uporaba interneta nevtralen ali pozitiven učinek na število in pogostost stikov. Mednarodna anketa na spletu je prikazala, da je uporaba interneta povečala pogostnost stikov s prijatelji in družino v ZDA in na Japonskem. Nekatero druge študije so pokazale mešane učinke glede na pogostost stikov različnih družbenih odnosov (Tillema in drugi 2007, 5).

4.2 Pogledi računalniško posredovane komunikacije

Pogled na računalniško posredovano komunikacijo se je v zadnjih dveh desetletjih zelo spremenil, saj prihod nove tehnologije omogoča ne samo besedilo, ampak tudi govor in video.

V zgodnjih študijah (Parks in drugi v Yin 2009, 20) je komunikacija iz oči v oči na splošno veljala kot najbogatejši komunikacijski medij, saj omogoča takojšnje povratne informacije, vključuje verbalno vedenje ter kompleksne neverbalne načine, na primer obrazne izraze, poglede in geste. Lastnosti računalniško posredovane komunikacije so predstavljene kot omejene neverbalne informacije, zamudne povratne informacije, možnost urejanja sporočila pred pošiljanjem, boljša možnost samo-predstavitve ter manipulacija informacij, vse to pa spremeni postopek vzdrževanja odnosov (Wright v Yin 2009, 20).

Hiemster (v Yin 2009, 20) trdi, da je sprememba načina neposredne komunikacije v komunikacijo na dolge razdalje vzdrževana s pomočjo računalnika, in je tako tudi manj prijateljska, manj čustvena, bolj poslovna, neosebna in usmerjena v naloge. Walther (v Yin 2009, 20) je trdil, da je računalniško posredna komunikacija neprimerna za visoke osebne interakcije.

Novejši načini računalniško posredovane komunikacije, kot so glasovni klepet in video konference, omogočajo ljudem izmenjavo ne samo tekstualnih, temveč tudi avdio in video sporočil. Računalniško posredovana komunikacija, ki temelji na tekstovnem načinu izmenjave informacij, ima drugačne značilnosti od računalniško posredovane komunikacije, ki temelji na avdio ali video komunikaciji, zato ju je potrebno znotraj obravnave vzdrževanja odnosov na osnovi teh kanalov obravnavati drugače. Številni elementi računalniško posredovane komunikacije na osnovi avdio ali video kanalov omogočajo lažjo in bolj učinkovito komunikacijo na dolge razdalje. Ne samo da lahko glasovni klepet prek spleta simulira telefonski klic, ampak tudi video posredovana komunikacija s spletno kamero omogoča, da vidimo, slišimo, in se lahko "dotaknemo" drug drugega. Pomembno je vedeti, ali lahko video posredovana komunikacija nadomesti pomanjkanje interakcije iz oči v oči (Yin 2009).

4.3 Družbena dostopnost do interneta

Hawley (v Hampton in Wellman 2001, 479) trdi, da napredek interneta na področju transporta in komunikacijske tehnologije delno osvobodi odnose, da sežejo izven svojih prostorskih meja. Stroški mobilnosti (npr. vlak, avto, letalo, telefon, ipd.) in socialnih stikov se zmanjšajo s prihodom tehnologije. Ljudje tako zmorejo razporediti stroške

aktivnih stikov, saj se le-ti zmanjšajo, poleg tega pa so stiki časovno hitreje vzpostavljeni. Komunikacija v obliki elektronske pošte, klepetalnic in takojšnjega sporočanja, uvaja nove načine komuniciranja s prijatelji in sorodniki na daljavo (Hampton in Wellman 2001).

Stroški komunikacije po telefonu se povečajo s fizično razdaljo komunikatorja. Pri računalniško posredovani komunikaciji se stroški komunikatorja ne spreminjajo z razdaljo, temveč temeljijo na stroških dostopa do osebnega računalnika in interneta. EKOS Research Associates (v Hampton in Wellman 2001, 478) leta 1998 ugotavljajo, da večina odločitev za nakup domačega ali osebnega računalnika temelji na želji, razširi izobraževalne ali delovne priložnosti in ne za neposredno komunikacijo ter iz potreb po ohranjanju stikov z oddaljenimi člani omrežja. V bistvu je zmožnost uporabe računalniško posredovane komunikacije kot oblika ohranjanja socialnih stikov predvsem stranski produkt finančne naložbe v druge dejavnosti.

Oblika računalniško posredovane komunikacije, kot je elektronska pošta, ni zmanjšala stroškov za ohranjanje socialnih stikov, vendar pa je omogočila časovno svobodo. Tisti, ki imajo prosto, visoko hitrostno in vedno dostopno povezavo z internetom, bodo imeli večjo število socialnih stikov z omrežnimi člani – sporočila lahko pošiljajo takoj, ko jih zadene nuja, brez čakanja na zagon računalnika, brez klicanja internetne povezave in brez skrbi za poseganje v telefonski klic. Omogočeno je hitro pošiljanje in prejemanje slik, zvočnih sporočil in elektronske pošte. Ker časovna fleksibilnost postaja vedno bolj pomembna v kompleksnem in individualiziranem vsakdanjem življenju, mora računalniško posredovana komunikacija izboljšati sposobnost za vzpostavljanje in ohranjanje stikov, ki potekajo med lokalnimi in oddaljenimi člani omrežja (Hampton in Wellman 2001, 478–479).

Računalniško posredovano komunikacijo se lahko uporablja za izmenjavo ne-instrumentalne podpore, kot sta druženje in emocionalna pomoč (Haythornthwaite in Wellman v Hampton in Wellman 2001, 479). Na ta način je računalniško posredovana komunikacija podobna sposobnosti komunikacije po telefonu za izmenjavo socialne opore glede na fizično oddaljenost. Vendar pa instrumentalna opora, kot je posojilo gospodinjskih pripomočkov in varstvo otrok, temelji bolj na fizičnem dostopu in je bolj

primerna za izmenjavo s fizično dostopnimi člani omrežja (Wellman in Wortley v Hampton in Wellman 2001, 479).

Za socialne vezi v neposredni bližini lahko uvedba računalniško posredovane komunikacije pomaga k lažji dostavi socialne opore, vendar pa je verjetno omejena za dopolnjevanje že obstoječe komunikacije. V najboljšem primeru lahko računalniško posredovana komunikacija prispeva k skromnemu povečanju izmenjave opore z bližnjimi (Hampton in Wellman 2001, 480).

Najbolj fizično oddaljene vezi verjetno tudi ne bodo imele pomembno povečane izmenjave opore zaradi računalniško posredovane komunikacije. Ne glede na način komunikacije, razdalja med člani mreže težko zagotovi veliko dobrin in storitev. Opore, ki ne zahtevajo direktnega kontakta, kot je finančna pomoč, druženje in emocionalna pomoč, so edine oblike opore, ki imajo korist od računalniško posredovane komunikacije med oddaljenimi člani omrežja (Hampton in Wellman 2001, 480).

Računalniško posredovana komunikacija lahko omogoči največje povečanje opore pri vezeh med najbolj oddaljenimi člani omrežja in tistimi, ki živijo v bližini. Elektronska pošta bi morala olajšati usklajevanje le-teh, povečati ozaveščenost socialne mreže članov kapitala ter povečati izmenjavo opore. Članom teh mrež se lahko zagotovi neinstrumentalna pomoč, ki ni odvisna od direktnega stika z osebo. Z nekaj usklajevanja in truda pa se lahko vzpostavi tudi nekaj instrumentalne pomoči (Hampton in Wellman 2001, 480).

Socialna integracija je ključnega pomena za splošno dobro počutje ljudi. Spletno socialno mreženje danes predstavlja sredstvo za krepitev socialne povezanosti in socialne opore.

V nadaljevanju sledi pregled raznolikosti, prilagodljivosti in sprejemljivosti načinov bivanja.

5 RAZNOLIKOST NAČINOV BIVANJA

Različnost, drugačnost je izziv in s seboj prinaša tveganje, negotovost ter tudi možnost spremembe. Izkušnje in identitete ljudi so večdimenzionalne in jih ne moremo zreducirati na en sam interes ali kategorijo (Razpotnik 2003, 386).

Način posameznikovega bivanja in njegovega vživljanja v določeno okolje je odvisen od vzorcev in usmeritev, ki vključujejo načine razmišljanja, čutenja, hotenja in početja. Raznolikost načinov bivanja izvira iz tega, da posameznik odrašča oziroma živi v določenem družbeno-kulturnem kontekstu, strukturiranem okoli različnih pomenov, praks in na tem temelječih institucij. Ljudje namreč ne bivamo v splošnem, pač pa vselej v odnosu do nekega specifičnega in substancialnega seta kulturno pogojenih ciljev, vrednot in podob o svetu (Razpotnik 2003, 386–387).

Način bivanja torej vključuje ključne kulturne ideje, vrednote in razumevanje tega, kaj pomeni biti posameznik, sprejemljiv za določeno skupino. A načini bivanja se ne tičejo le verovanj, doktrine in ideologije, pač pa se kažejo tudi v vsakdanjem vedenju, tako v neformalnih kot formalnih socialnih epizodah, v jezikovnih praksah itd. (Razpotnik 2003, 387).

Iz teorije o socialni kategorizaciji se lahko poučimo o tem, da ljudje težimo k določeni stopnji istosti v smislu podobnosti, identičnosti s svojim okoljem, saj se tako v njem lažje znajdemo. Istost, napovedljivost in ponavljanje naredi socialno izkustvo obvladljivejše, udobnejše in lažje premagljivo, hkrati pa lahko pritiski k uniformnosti omejujejo, težijo in dušijo. Socialno reproduciranje istosti, uniformnosti, dušenja različnosti (bivanja, načina življenja, razmišljanja) imenujeta Essed in Goldberg kloniranje kultur (Razpotnik 2003, 387).

Težnja sodobnega človeka po znanem in istem se kaže v njegovi vdanosti vedno novemu ustvarjanju istega, kaže se v množični produkciji in obljudi večne rasti, kjer je še edino možno polje navidezne raznolikosti v masovni, iracionalni ter orgiastični potrošnji (Razpotnik 2003, 387).

Ljudje se pogosto soočamo s spremembami v življenju. Za nekatere posameznike je ta sprememba lahko tudi velik korak v spoznavanju novega okolja in kulture, kot na

primer začasna ali stalna selitev v tujino, daljše obdobje dela v tujini, študij v tujini, daljše popotovanje in podobno. S tem se tudi pojavijo različni občutki, ki so povezani s spremembo in šokom nove bivalne kulture. Večina ljudi gre skozi nekatere ali vse faze, opisane v nadaljevanju, čeprav pa ni nujno, da v istem vrstnem redu (Phuong 1993):

- *Fascinacija*: Je del kulturnega šoka, ki se pojavi, kadar se nam vse zdi čudovito, eksotično in zanimivo. Ob prihodu v tujino moramo urediti določene zadeve kot na primer urediti novo nastanitev, pridobiti zdravstvene informacije ter urediti našo dostopnost in mobilnost. Kljub vsemu je potrebno imeti čas tudi za odkrivanje novega okolja ter tako užiti novo kulturo, v kateri smo se znašli.
- *Frustracija*: Ko mine začetno navdušenje nad novo kulturo in običaji, se lahko zgodi, da so nam še tako preprosti vidiki življenja v tujini težavni in nadležni. Polnjenje mobilnega računa, uporaba kreditne kartice, plačevanje računov in podobno – potek le-teh je pogosto drugačen kot smo ga vajeni doma ter se tako lahko pojavijo občutki neprijetnosti in težavnosti. Način drugačnega poteka življenja v tujini lahko zelo vpliva na poklicno področje, posebej v primeru kadar se pojavi občutek razdraženosti in je težko sprejeti delovne navade in običaje, ki jih nismo vajeni.
- *Depresija*: Iz frustracije se lahko razvije depresija. Stres, tesnoba in nezadovoljstvo lahko otežijo življenje v tujini in smo zelo težko zmožni dobro opravljati svoje naloge na delovnem mestu ali doma. Ta faza je najtežja za obravnavo, vendar pa ni nujno, da jo doživi vsak.
- *Prilagajanje*: Ta faza traja za nekatere dlje kot za druge, vendar se na neki točki le prilagodimo na novo kulturo ter tako uživamo na globlji ravni kot smo vse doživljali v začetni, fascinantni fazi. Uspešno se prilagodijo večinoma predvsem tisti, ki se potrudijo in naučijo nekaj novega, si pridobijo znanje tujega jezika, izvedo več o lokalnih običajih in socialnem bontonu ter se spoprijateljijo z domačini in ljudmi, ki živijo v njihovem okolju, kar lahko zelo pripomore k boljši socialni opori. Uspešni prilagoditvi tako sledi osebno zadovoljstvo.
- *Ponovna nastavitev*: Se pojavi v primeru začasnega dela in bivanja v tujini ter kasnejšega vračanja domov. Tako kot smo se prilagodili na življenje v tujini, je čas za vrnitev domov in ponovno soočenje z drugačno vrsto kulturnega šoka – ponovna nastavitev in življenje v lastni domovini.

Pri privajanju na novo okolje je vedno dobrodošla podpora sorodnikov in prijateljev, še posebej v začetnih fazah nastanitve. Poleg pomembnih drugih pri začetnih korakih v tujini prav gotovo pomagajo tudi druge oblike prenašanja sprememb. V okolju kjer smo se znašli lahko po vsej verjetnosti najdemo podpirne organizacije, ki vključujejo ljudi v podobnih situacijah. Nekateri posamezniki se znajdejo v skupnem delovnem prostoru z ljudmi v isti situaciji, nekateri se znajdejo v okolju, ki omogoča raznovrstno (računalniško) neposredno komunikacijo, nekateri potujejo s partnerjem ali prijateljem in podobno. Vse to omogoča povečano socialno oporo, tako da se na spremembe lahko odzovemo čim manj stresno.

Slovinci so v ZDA (v nekaterih mestih bolj kot v drugih) ustanavljali oziroma ustanavljajo različne organizacije, ki jih med seboj povezujejo in združujejo. Temu namenu se tudi pridružujejo še različne kulturne in družabne dejavnosti ter tako nedvomno olajšajo začetek življenjske poti novega priseljenca (Drnovšek in Brodnik 2002, 15–16), tako začasnega kot stalnega.

S sodobnim razvojem interneta smo lahko konstanto povezani preko različnih komunikacijskih kanalov, ki nam omogočajo neomejen dostop do informacij in biti v rednem stiku z najbližjimi, kljub geografski in časovni razliki. Posameznik lahko tako izbira glede na možnosti, ki so mu ponujene – kakšen način opore bo iskal in kje. Danes obstajajo in so nam ponujene tudi različne podpirne skupine, ki delujejo preko spleta in nam omogočijo lažje spoznavanje in pridobivanje novih prijateljstev izven ali znotraj virtualnega okolja.

Menim, da se bo v primeru spremembe okolja, najbolj pokazala moč vezi, ki jih ima posameznik z najbližjimi in v kakšni meri jih bo potreboval še naprej.

V nadaljevanju sledi empirični del diplomske naloge, kjer bom predstavila raziskovalna vprašanja in metodologijo.

EMPIRIČNI DEL

6 METODOLOGIJA

6.1 Opredelitev in cilji raziskave

Socialna opora je tradicionalno zamišljena kot opora, ki se odvija v tesnih osebnih odnosih z interakcijo iz oči v oči. S popularnostjo številnih virtualnih skupnosti in spletnih socialnih omrežij ter masovno uporabo računalniško posredovane komunikacije preko interneta, se bistveno spremeni proces komuniciranja in viri pomoči. Pojavijo se nove priložnosti ohranjanja stikov na daljavo in ozaveščenost o teh možnostih. Začele so se pojavljati tudi raziskave spletnih socialnih interakcij in skupnosti, kjer se osredotočajo predvsem na vprašanja ali se lahko ljudje v spletnem okolju združijo v neko skupnost in ali lahko ljudje preko spleta gradijo in vzdržujejo tesne odnose in medsebojno oporo (Wellman in Gulia v Pfeil 2011, 17).

Na podlagi zbranih podatkov bom ugotavljala značilnosti socialne opore Slovencev v času njihovega začasnega bivanja v ZDA. Zanimalo me je predvsem, kakšna je socialna opora v okoliščinah, ko so udeleženci primorani vzdrževati pomembne najtesnejše odnose tudi na daljavo in so podvrženi k spoznavanju novih stikov, ki lahko postanejo pomemben del njihovega socialnega omrežja.

V nalogi so torej zbrani podatki Slovencev v času njihovega bivanja v ZDA, saj je splošni cilj naloge ugotoviti značilnosti njihove socialne opore z analizo uporabe vrste komunikacije, ki poteka med njihovimi odnosi (s pomembnimi drugimi). Odgovarjala bom tudi na vprašanja, kdo udeležencem nudi določeno socialno oporo, ki jo potrebujejo, na katerem področju jo najbolj prejema in kje je v pomanjkanju ter kakšno je zadovoljstvo posameznikov s prejeto oporo.

6.2 Raziskovalna vprašanja

V analizi naloge bom raziskovala naslednja vprašanja:

- 1. Kateri so tisti člani omrežja s katerimi posamezniki najpogosteje komunicirajo kadar se znajdejo v stiski ali potrebujejo pomoč ter kdo je njihov glavni vir opore?*
- 2. Katera vrsta opore prevladuje med posamezniki s pomembnimi drugimi na daljavo?*

3. *Ali posamezniki prejemajo dovolj socialne opore od ljudi, ki so za njih pomembni?*
4. *Ali se je omrežje socialne opore spremenilo (povečalo/zmanjšalo) v času bivanja v ZDA?*
5. *Kako pogosto posamezniki uporabljajo računalniško posredovano komunikacijo v primerjavi z ostalimi načini komuniciranja, kot je druženje in stacionarna ali mobilna komunikacija po telefonu?*
6. *Ali se je način prejemanja socialne opore pri posamezniku preusmeril na računalniško posredovano komunikacijo?*
7. *Ali je internet ključnega pomena pri vzdrževanju in vzpostavljanju novih stikov v posameznikovem omrežju socialne opore?*
8. *Ali posamezniki pogosto iščejo oporo preko različnih spletnih socialnih omrežjih in za kakšne namene?*
9. *Na katerem področju prejemajo posamezniki največ socialne opore in kje čutijo pomanjkanje?*

6.3 Opis vzorca in demografske značilnosti

Za empirični del naloge sem uporabila kvantitativno metodo zbiranja podatkov s spletnim anketnim vprašalnikom, ki sem ga izvedla meseca novembra 2012 s Slovenci, ki začasno živijo v ZDA. Pri analizi sem poskušala vključiti čim več posameznikov različnih interesov, poklicev, spolov, starosti ipd. Pri zbiranju podatkov sem kontaktirala znance, ki živijo v različnih predelih ZDA in so primorani vzdrževati stike na daljavo. Do podatkov sem prišla prav tako preko spletne aplikacije Facebook, kjer sem se prijavila v zaprti skupini Slovenci v ZDA in Slovenci v New York-u ter na skupni strani obeh skupin objavila anketo. V nalogi je uporabljen neverjetnostni priložnostni vzorec, saj so vključeni vzorci enot iz mojega osebnega socialnega omrežja, hkrati pa je uporabljen tudi princip snežne kepe, ker so določeni anketiranci priporočili anketo drugim znancem, ki so spadali v raziskovani vzorec. Stopnja odgovorov je bila 52 %¹.

Vprašalnik (glej Prilogo A) je bil zaprtega tipa, sestavljen v več sklopov, in sicer demografije, sklopa o rabi interneta in telefonije, sklopa o socialnem omrežju, sklopa o

¹ 52 % stopnja odgovorov ankete je v primeru, ko upoštevam vse posameznike, ki so kliknili na uvodni del ankete, vendar na anketo niso odgovarjali in tiste, ki so anketo dokončali. V primeru, da upoštevam stopnjo odgovorov pri anketi med vsemi posamezniki, ki sem jih kontaktirala za k pristop (znotraj obeh Facebook skupin in mojimi znanci), je le-ta 9,4 %.

mnenju glede spletnih socialnih omrežjih ter splošnih vprašanj o druženju, zadovoljstvu, prejeti opori in počutju.

Vsi podatki so analizirani s statističnim programskim paketom SPSS statistic 20. Za analizo dobljenih podatkov sem uporabila *frekvenčne porazdelitve* opisnih spremenljivk, kjer so v tabelah prikazane vrednosti in njihove frekvence ter število enot, na katerih se te vrednosti pojavijo. Podatki so tudi predstavljeni v *kontingenčnih (dvorazsežnih) tabelah*, ki prikazujejo podatke po vrednosti dveh opisnih spremenljivk. Za izračune sem tudi uporabila ukaz *Means (povprečna vrednost)*, predvsem za razsežne tabele, kjer sem imela omogočeno analizo več spremenljivk hkrati. Za preglednejši prikaz rezultatov sem uporabila tabele ter tudi nekatere podatke prikazala v grafih *s stolpci*, ki sem jih ustvarila v programu Microsoft Excel.

Tabela 6.1: Demografski podatki

		Frekvenca	Delež (%)
SPOL	Moški	10	26
	Ženski	28	74
	<i>Skupaj</i>	38	100
STAROST	–20 let	2	5
	21– 40 let	36	95
	<i>Skupaj</i>	38	100
IZOBRAZBA	4 letna srednja ali več	38	100
	<i>Skupaj</i>	38	100
ZAKONSKI STAN	Samski/a	12	32
	Poročen/a ali živim s partnerjem	19	50
	V vezi a ne živimo skupaj	7	18
	<i>Skupaj</i>	38	100
STATUS	Zaposlen/a	18	47
	Nezaposlen/a	4	11
	Študent/ka	13	34
	Gospodinjec/nja	2	5
	Popotnik/ca	1	3
	<i>Skupaj</i>	38	100
TIP NASELJA	Večje mesto (center)	14	37
	Predmestje ali obrobje centra	15	40
	Majhno mesto ali kraj	7	18
	Podeželje	2	5
	<i>Skupaj</i>	38	100

V Tabeli 6.1 je predstavljena demografska struktura vzorca, ki je sestavljena iz 38 anketirancev. 74 % anketirancev v omrežju je žensk in 26 % moških, kateri so stari med 20 in 41 let. Večina udeležencev živi v predmestju ali obrobju velikega mesta (39 %) in v centru mesta (37 %) Končano imajo štiri letno šolo ali več ter so zaposleni (48 %) ali pa študirajo (34 %). V vzorcu je 68 % anketirancev v partnerski zvezi (50 % je poročenih ali pa imajo s partnerjem skupno prebivališče). Večina (79 %) anketirancev nima otrok.

6.4 Značilnosti uporabe interneta anketirancev

Kot sem že omenila, nam popularnost številnih spletnih načinov informiranja in masovna uporaba računalniško posredovane komunikacije preko interneta omogoča konstanten dostop do zelenih informacij. V analizi bom izpostavila rabo interneta, saj menim, da je ključni element za vzpostavljanje stikov in prejemanje opore Slovencev, ki začasno bivajo v tujini oziroma v ZDA.

Iz Tabele 6.2 lahko razberemo, da je 100 % delež posameznikov, ki uporabljajo internet, in sicer 97 % vsak dan ali skoraj vsak dan. Anketiranci so podali več odgovorov pri določitvi od kje dostopajo do interneta. Prevladala je uporaba interneta od doma in delovnega mesta. Od doma internet uporablja 97 % anketirancev ter iz delovnega mesta 29 %.

Tabela 6.2: Raba interneta udeležencev

		Frekvenca	Delež (%)
Raba Interneta²	Vsak dan ali skoraj vsak dan	37	97
	Vsaj enkrat na teden	1	3
	<i>Skupaj</i>	<i>38</i>	<i>100</i>
Dostop do interneta³	Od doma	37	97
	Iz službe	11	29
	Od prijateljev ali znancev	3	8
	Kiber-kavarne ali druga javna mesta	6	16
	Šola ali fakulteta	4	11
	Mobilni telefon	1	3

² Kako pogosto anketiranci uporabljajo internet?

³ Od kje anketiranci dostopajo do interneta? (možnih je bilo več odgovorov)

6.5 Geografska oddaljenost članov omrežja

Pomembna značilnost omrežij je geografska oddaljenost članov med seboj. Menim, da le-ta vpliva na način, kako anketiranci dostopajo in komunicirajo z osebami, ki so za njih pomembne in na vrsto opore, ki jo posamezniki iščejo.

Tabela 6.3: Geografska oddaljenost članov omrežja, h katerim se anketiranci najpogosteje zatečejo po oporo⁴

Vir opore	v istem gospodinjstvu	v neposredni bližini	v Sloveniji	drugje v tujini	Skupaj
<i>Partner</i>	15 68,2 %	2 9,1 %	3 13,6 %	2 9,1 %	22 100 %
<i>Brat/sestra</i>	4 19 %	1 4,8 %	16 76,2 %	0	21 100 %
<i>Starši</i>	4 10,8 %	0	33 89,2 %	0	37 100 %
<i>Ostali sorodniki</i>	0	3 37,5 %	5 62,5 %	0	8 100 %
<i>Prijatelj</i>	1 2,8 %	14 40 %	15 42,9 %	5 14,3 %	35 100 %
<i>Sosed</i>	0	1 100 %	0	0	1 100 %
<i>Sodelavec/sošolec/ soigralec</i>	0	3 60 %	1 20 %	1 20 %	5 100 %
<i>Drugi prijatelji in znanci</i>	1 10 %	7 70 %	1 10 %	1 10 %	10 100 %

V Tabeli 6.3 so podani podatki geografske oddaljenosti članov omrežja, pri katerih anketiranci najpogosteje iščejo oporo. Rezultati kažejo, da partner, ki so ga anketiranci navedli kot pomemben vir opore, v večini (68,2 %) živi v istem gospodinjstvu z anketirancem ter majhen odstotek jih živi v Sloveniji (13,6 %) ali drugje v tujini (9,1 %). Bratje ali sestre, na katere se anketiranci najpogosteje obrnejo po oporo, v večini živijo v Sloveniji in prav tako tudi starši (89,2 %). Prijatelji, ki so jih anketiranci navedli kot pomemben vir opore, predvsem živijo v Sloveniji (42,9 %) in tudi v neposredni bližini (40,0 %) ter majhen delež (14,3%) drugje v tujini. Od ostalih sorodnikov, ki so jih anketiranci izbrali kot pomemben vir opore, jih 62,5 % živi v Sloveniji in 37,5 % v neposredni bližini ter drugi prijatelji in znanci, ki so pomemben vir opore anketiranca, v večini (70 %) živijo v neposredni bližini.

⁴ Vsak anketiranec pri vseh treh vrstah opore (emocionalni, materialni in informacijski) lahko navedel največ tri osebe, ki mu nudijo največ opore. V tabeli so SKUPAJ v stolpcih združeni podatki vseh izbranih oseb in kje živijo.

Na podlagi odgovorov menim, da so oddaljeni predvsem stiki iz družinskih krogov in tudi nekaj prijateljev. Lahko sklepam, da imajo posamezniki predvsem zaradi njihove odprtosti do novih prijateljstev in poznanstev tudi bolj razpršene člane omrežja med prijatelji. Anketiranci, ki so v partnerskih odnosih pa jih večina tudi živi s partnerjem v istem gospodinjstvu.

6.6 Empirične ugotovitve raziskovalnih vprašanj

V analizi sem ugotavljala socialno oporo Slovencev, ki živijo začasno v ZDA. Pri analiziranju vprašanj nisem upoštevala razlik po spolu, starosti, izobrazbi in drugih demografskih podatkih, saj me predvsem zanima na koga se posameznik obrne po pomoč v primeru spremembe kraja in kulture bivanja ter kakšen ima način komuniciranja in vzdrževanja odnosov s pomembnimi drugimi v času vsakdanjega vpliva in možnosti uporabe interneta.

*1. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE: **Kateri so tisti člani omrežja s katerimi posamezniki najpogosteje komunicirajo, kadar se znajdejo v stiski ali potrebujejo pomoč oziroma kdo je njihov glavni vir opore?***

Glede na vrsto odnosa, posamezniku določene osebe nudijo določeno vrsto opore. Na koga se posameznik zanese in od koga pričakuje določeno pomoč, je predvsem odvisno od pomembnosti in dosegljivosti odnosa, ki ga ima posameznik s svojimi člani omrežja.

V obstoječih tujih raziskavah kaže, da so močan in večrazsežen vir opore najbližje sorodstvene vezi. Relacija med starši in otroci je zelo močna in zajema vse razsežnosti, razen druženja. Med brati in sestrami prevladuje predvsem emocionalna in materialna opora, medtem ko je bolj razširjeno sorodstvo med najmanj verjetnimi viri katerekoli oblike opore. Med Ljubljančani so starši, brat/sestra in drugi sorodniki močan vir opore, predvsem finančne, kot je izposoja denarja. Zelo pomemben vir med njimi so tudi prijatelji, posebej v smislu informacijske in emocionalne opore ter druženja. Vloga partnerja je najpomembnejša pri prejemanju informacijske in emocionalne opore (Kogovšek in drugi 2003, 195).

V analizi mojih dobljenih podatkov imam dokaj podobne ugotovitve, kljub drugačnim okoliščinam bivanja posameznikov. V omrežja socialne opore sem združila podatke

emocionalne, informacijske in materialne opore, kjer so anketiranci pri vsaki opori določili tri osebe iz njihovega omrežja, pri katerih najpogosteje iščejo pomoč, in sicer katero osebo izberejo kot prva izbira, druga izbira in tretja izbira. Vsi podatki so združeni v spodnji Tabeli 6.4.

Tabela 6.4: Sestava omrežja socialne opore posameznikov

Vir opore	N ⁵	Vrsta opore		
		Emocionalna opora ⁶	Materialna opora ⁷	Informacijska opora ⁸
<i>Partner</i>	25 100 %	21 84 %	21 84 %	22 88 %
<i>Brat/sestra</i>	22 100 %	15 68,2 %	19 86,4 %	15 68,2 %
<i>Starši</i>	37 100 %	34 91,9 %	36 97,3 %	34 91,9 %
<i>Ostali sorodniki</i>	8 100 %	2 25 %	5 62,5 %	4 50 %
<i>Prijatelj</i>	36 100 %	33 91,6 %	28 77,8 %	29 80,6 %
<i>Sosed</i>	1 100 %	1 100 %	0	1 100 %
<i>Sodelavec/sošolec/soigralec</i>	5 100 %	5 100 %	2 40 %	3 60 %
<i>Drugi prijatelji in znanci</i>	10 100 %	3 30 %	3 30 %	6 60 %

V Tabeli 6.4 rezultati kažejo, da se anketiranci, ki imajo za pomemben vir opore partnerja, najpogosteje nanj obrnejo v primeru informacijske opore (88 %) in tudi emocionalne (84 %) ter materialne (84 %) opore. Kadar anketiranec išče pomoč pri bratu ali sestri, je le ta najpogostejša pri materialni opori (86,4 %) in kadar anketiranec išče oporo pri starših, je le ta tudi najpogostejša pri materialni opori (97,3 %) ter tudi pri emocionalni (91,9 %) in informacijski (91,9 %). Anketiranec, ki ima prijatelja za pomemben vir opore, se nanj najpogosteje (91,6 %) zateče kadar potrebuje emocionalno oporo.

⁵ Skupno število anketirancev, ki so izbrali določen vir opore, pri katerih najpogosteje iščejo pomoč

⁶ V primeru, ko se počutite depresivni, otožni, osamljeni ali pa imate krizo na emocionalnem področju na splošno in bi se o tem želeli z nekom pogovoriti. Na koga bi se v tem primeru obrnili? Anketiranec je lahko navedel največ tri osebe.

⁷ V primeru, da bi potrebovali finančno pomoč, na koga bi se obrnili? Anketiranec je lahko navedel največ tri osebe.

⁸ Recimo, da je pred vami odločitev (npr. selitev, iskanje službe, sprememba delovnega mesta ipd), ki lahko pomembno zaznamuje vaše življenje. S kom se običajno pogovarjate o osebnih stvareh, ki so za vas pomembne oz. koga bi vprašali za nasvet? Anketiranec je lahko navedel največ tri osebe.

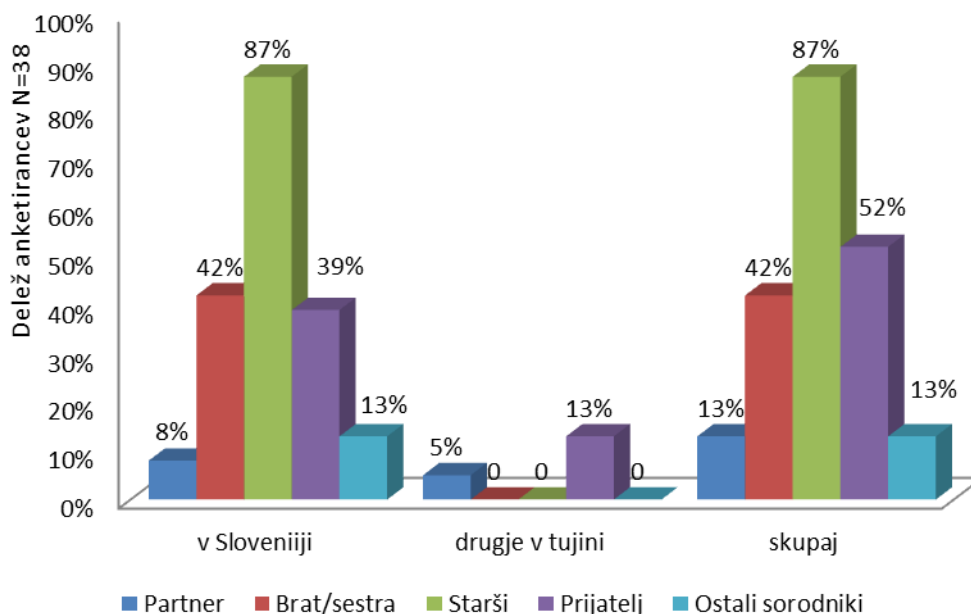
Kot glavni vir opore so anketiranci najpogosteje navedli starše (37 anketirancev), prijatelje (36 anketirancev) in partnerja (25 anketirancev).

2. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE: *Katera vrsta opore prevladuje med posamezniki s pomembnimi drugimi na daljavo?*

Kot sem že omenila v teoretičnem delu naloge, ni natančne opredelitve odnosov na daljavo, bom pa sledila Staffordovi (v Yin 2009, 5) smernici, ki trdi da so razmerja obravnavana na daljavo takrat, ko so komunikacijske možnosti zaradi geografskih parametrov omejene in posamezniki od odnosa pričakujejo nadaljnjo tesno povezanost.

V Grafu 6.1 so prikazani podrobnejši podatki oddaljenosti članov omrežja anketirancev. V tej točki se bom osredotočila na omrežje socialne opore, ki jo anketiranci prejema samo od članov, ki živijo v Sloveniji ali drugje v tujini, torej niso v neposredni bližini anketirancev.

Graf 6.1: Člani omrežja na daljavo, h katerim se anketiranci najpogosteje zatečejo po oporo

Graf 6.1 prikazuje pomembne člane omrežja anketirancev na daljavo. 86,8 % anketirancev se zateče po oporo k staršem in 42,1 % k bratu ali sestri. Nekaj več kot

polovica anketirancev (52,6 %) ima tesne odnose na daljavo tudi s prijatelji ter majhen procent (13,1 %) s svojim partnerjem.

Tabela 6.5: Vrsta opore⁹ anketirancev s pomembnimi drugimi na daljavo

ODDALJENI STIKI	N ¹⁰	VRSTA OPORE		
		Emocionalna opora	Materialna opora	Informacijska opora
<i>Partner</i>	5 100 %	5 100 %	5 100 %	5 100 %
<i>Brat/sestra</i>	16 100 %	10 64,5 %	14 87,5 %	11 68,7 %
<i>Starši</i>	33 100 %	30 90,9 %	32 97 %	30 90,9 %
<i>Prijatelji</i>	20 100 %	18 90 %	14 70 %	15 75 %
<i>Ost. Sorodniki</i>	5 100 %	2 40 %	1 20 %	2 40 %

Tabela 6.5 prikazuje vrsto opore, ki jo anketiranci najpogosteje iščejo pri pomembnih članih omrežja na daljavo. Rezultati kažejo, da se anketiranci 100 % obrnejo na partnerja pri iskanju emocionalne, materialne in informacijske opore. Iskanje opore pri bratu ali sestri (87,5 %) in pri starših (97 %) je najpogostejše v primeru materialne opore ter pri prijateljih (90 %) v primeru emocionalne opore.

Povzamem lahko, da v deležu pri iskanju emocionalne, materialne in informacijske opore pri pomembnih drugih, s katerimi anketiranci vzdržujejo odnose na daljavo, ni velikih razlik. Izstopa materialna opora, ki jo anketiranci najpogosteje iščejo pri bratih ali sestrah in starših ter emocionalna opora, ki jo anketiranci iščejo pri prijateljih.

3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE: Ali posamezniki prejemajo dovolj socialne opore od ljudi, ki so za njih pomembni?

Zadovoljstvo ljudi s socialnimi odnosi je pomemben vzrok za zadovoljstvo v zasebnem življenju. V dobro dokumentiranih študijah so različni avtorji pokazali, da socialna opora spodbuja pozitivne rezultate na področju zdravja in psihičnega dobrega počutja in tako tudi koristi posameznikovi psihični in fizični prilagoditvi ter odpravlja stres (Yin 2009, 13–14). Shumaker in Brownell (v Yin 2009, 13–14) trdita, da so ljudje s socialno oporo tudi fizično in čustveno bolj zdravi.

⁹ Anketiranec je pri vseh treh vrstah opore (emocionalni, materialni in informacijski) lahko navedel največ tri osebe, ki mu nudijo največ opore.

¹⁰ Skupno število anketirancev, ki so izbrali določen vir opore, s katerimi vzdržujejo odnos na daljavo

Preden sem dobila odgovore o zadovoljstvu posameznikove prejete opore, sem povprašala o vsakdanjem počutju anketiranca v času bivanja v ZDA, saj me je zanimalo njihovo mnenje o lastnem počutju v času izrednih razmer v njihovem življenju.

V Grafu 6.2 je razvidno, da posamezniki večinoma niso nesrečni (1,50) in depresivni (1,79), vendar pa je bolj prisotna osamljenost (2,26). Rezultati tudi kažejo, da posamezniki v veliki meri pogrešajo družino (4,13) ter občutijo, da so se dobro ujeli v ameriško kulturo bivanja(4,16).

Graf 6.2: Mnenje anketirancev o lastnem počutju v času bivanja v ZDA¹¹

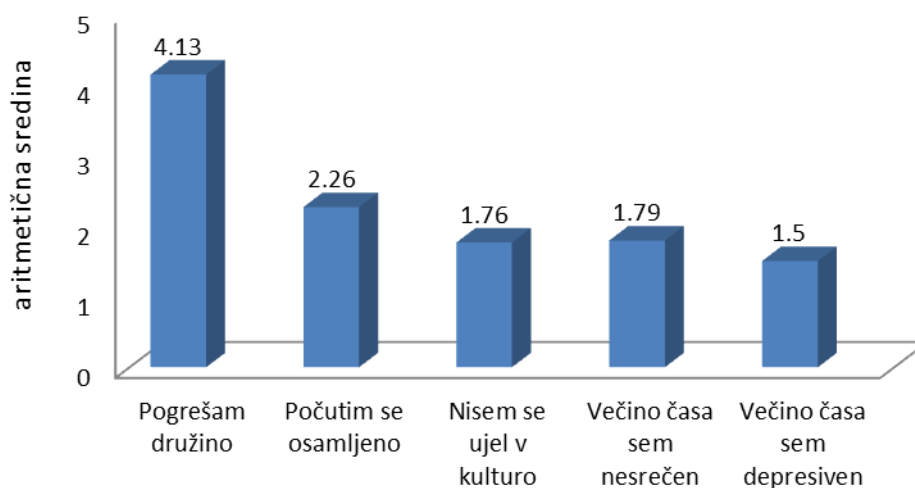

Tabela 6.6: Mnenje anketirancev o prejeti socialni opori in zadovoljstvu z njo¹²

		Zadovoljstvo z oporo ¹³		
		Nezadovoljen	Zadovoljen	Skupaj
Ali prejimate dovolj socialne opore?	Da	3 8,3 %	33 91,7 %	36 100 %
	Ne	0	2 100 %	2 100 %

¹¹ Anketiranci so odgovarjali na trditve z lestvico od 1 do 5: 1-splošno ne velja; 2-ne velja; 3-niti niti, 4-velja; 5-povsem velja.

¹² Ali ste zadovoljni z oporo, ki vam jo nudijo osebe, ki so za vas pomembne? (anketiranci so odgovarjali na vprašanje z lestvico od 1 do 5: 1-izredno nezadovoljen; 2-precej nezadovoljen; 3-niti niti; 4-precej zadovoljen; 5-izredno zadovoljen)

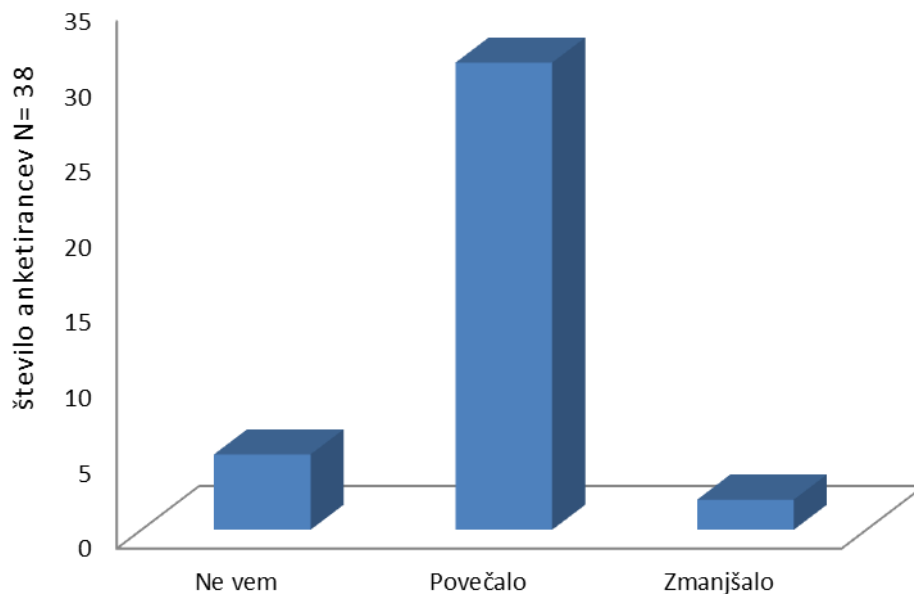
¹³ Pet stopenjsko lestvico sem združila na nezadovoljen in zadovoljen. Anketiranci odgovora niti niti niso izbrali in sem ga iz tabele izločila.

V Tabeli 6.6 nam rezultati kažejo zadovoljstvo s prejeto oporo anketirancev, in sicer 91,7 % anketirancev, ki prejemajo dovolj opore, meni, da so s prejeto oporo zadovoljni in 8,3 % anketirancev meni, da s prejeto oporo niso zadovoljni. Imamo tudi 100 % delež anketirancev, ki so zadovoljni z oporo, vendar menijo, da je ne prejemajo dovolj.

4. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE: Ali se je omrežje socialne opore posameznikov spremenilo (povečalo/zmanjšalo) v času bivanja v ZDA?

Kadar se posameznik znajde v novem okolju in kulturi bivanja, se nekako mora prilagoditi novemu načinu vsakdana in je v veliki meri pomembno, da si ustvari okolje v katerem mu je prijetno živeti. Odvisno pa je od posameznika, v kolikšni meri se bo vključeval v aktivnosti in si širil krog omrežja in s tem tudi socialno oporo. V anketi sem povprašala po mnenju ali se je posameznikom, ki bivajo v ZDA omrežje povečalo ali zmanjšalo.

Graf 6.3: Sprememba omrežja v času bivanja v ZDA

Graf 6.3 nam prikazuje mnenje posameznikov o spremembi njihovega socialnega omrežja, in sicer ali se je omrežje povečalo ali zmanjšalo. 81,6 % anketirancev trdi, da se je njihovo omrežje socialne opore povečalo in 5,3 % anketirancev trdi, da se je njihovo omrežje zmanjšalo. 13,2 % ljudi je neodločenih oziroma ne vedo ali se je omrežje kakorkoli spremenilo.

5. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE: Kako pogosto posamezniki uporabljajo računalniško posredovano komunikacijo v primerjavi z ostalimi načini komuniciranja, kot je druženje in stacionarna ali mobilna komunikacija po telefonu?

Posameznik lahko uporablja (v kombinaciji) različne načine komunikacije. To je lahko pogovor iz oči v oči, komunikacija v pisni obliki (pismo ali sporočilo) ter fiksni in mobilni telekomunikacijski način. Poleg teh načinov komunikacij, pa lahko za uporabo izbirajo tudi med elektronskimi komunikacijskimi storitvami kot so video pogovor, elektronska pošta, takojšnje sporočanje (IM) ali MSN klepet. Izbira načina komunikacije je prav tako odvisna tudi od interakcije članov omrežja, ki so med seboj geografsko oddaljeni (Tillema in drugi 2007, 5–7). Vedno večja uporaba interneta ponuja posameznikom možnost izbire različnih komunikacijskih kanalov. V različnih študijah se pokaže, da pogostost uporabe elektronske pošte narašča z geografsko razdaljo, zaradi relativno nizkih stroškov (Miyata v Tillema in drugi 2007, 7).

Tabela 6.7: Oblike uporabe komunikacijskih kanalov glede na geografsko oddaljenost

Geografska oddaljenost	Komunikacijski kanal	N	Število uporabnikov	Delež (%)
<i>pri vzdrževanju stikov, ki so v neposredni bližini¹⁴</i>	Elektronska pošta	38	15	39,5
	Klepetalnice	38	8	21,1
	Video pogovor	38	6	15,8
	Mobilni telefon	38	32	84,2
	Stacionarni telefon	38	3	7,9
<i>pri vzdrževanju stikov na daljavo¹⁵</i>	Elektronska pošta	38	27	71,1
	Klepetalnice	38	9	23,7
	Video pogovor	38	21	55,3
	Mobilni telefon	38	13	34,2
	Stacionarni telefon	38	2	5,3

Podatki v Tabeli 6.7 kažejo, da anketiranci s svojimi člani omrežja, ki živijo v neposredni bližini, najpogosteje uporabljajo mobilni telefon (84,2 %) in elektronsko pošto (39,5 %), ter s člani, ki so geografsko bolj oddaljeni, prevlada predvsem uporaba elektronske pošte (71,1 %) in video pogovora preko spleta (55,3 %).

¹⁴ ...pri vzdrževanju stikov s pomembnimi drugimi, ki živijo v istem gospodinjstvu ali kraju.

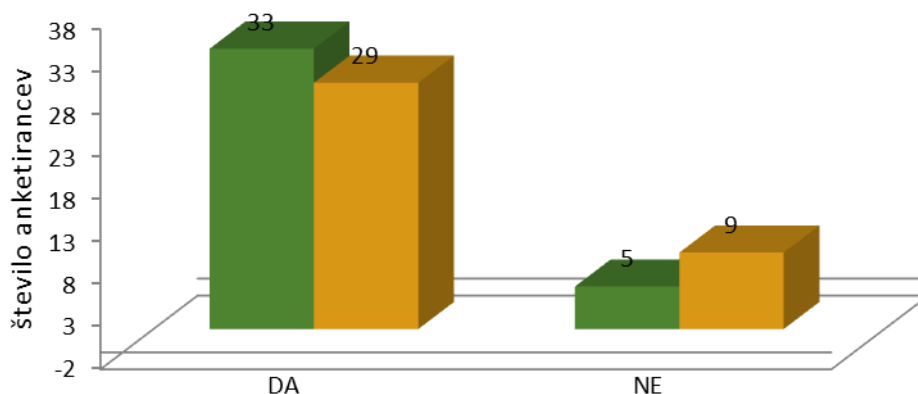
¹⁵ ... pri vzdrževanju stikov s pomembnimi drugimi na daljavo (npr. v Sloveniji ali drugje v tujini).

6. in 7. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE: *Ali se je način prejemanja socialne opore pri posamezniku preusmeril na računalniško posredovano komunikacijo? Ali je internet ključnega pomena pri vzdrževanju in vzpostavljanju odnosov v posameznikovem omrežju socialne opore?*

Internet ima sposobnost, da pospeši globalne skupnosti, v katerih se vezi razcvetijo brez omejitev na prostorske razdalje. Na spletu, sosedje čez cesto niso bližje, kot najboljši prijatelji čez ocean. Danes večina odnosov verjetno deluje skozi medsebojno delovanje spletnih in fizičnih interakcij, zato bi naj računalniško posredovana komunikacija zmanjšala, in ne odpravila omejitve pri vzdrževanju osebnih odnosov, ki nastanejo zaradi daljave (Hampton in Wellman 2001).

Graf 6.4: Raba računalniško posredovane komunikacije in pomen interneta (N=38)

- Preusmeritev vsakdanje neposredne komunikacije na računalniško posredovan način:
- Ali je internet ključnega pomena pri vzdrževanju socialne opore

V Grafu 6.4 je pregledno, da je večina anketirancev (89 %) odgovorila pozitivno glede spremembe njihove vsakdanje neposredne komunikacije na računalniško posredovan način. V večji meri (76 %) so se anketiranci strinjali tudi s strditvijo, da je internet ključnega pomena pri vzdrževanju njihovih odnosov.

Tabela 6.8: Način komunikacije glede na rabo računalniško posredovane komunikacije in pomen interneta¹⁶

Način komunikacije	Preusmeritev na računalniško posredovana komunikacija		Internet ključnega pomena	
	DA	NE	DA	NE
Elektronska pošta	24 63,2 %	3 7,9 %	21 55,3 %	6 15,6 %
Klepetalnice	8 21,1 %	1 2,6 %	5 13,2 %	4 10,5 %
Video pogovor	19 50 %	2 5,3 %	18 47,4 %	3 7,9 %
Telefon (mob in stac.)	11 28,9 %	4 10,5 %	10 26,3 %	5 13,2 %

V Tabeli 6.8 sem prikazala kateri način komunikacije prevlada, glede na delež posameznikov, ki se strinjajo s trditvijo o spremembi načina komunikacije in pomena interneta v času bivanja v ZDA. Anketiranci, katerim je internet postal ključnega pomena pri vzdrževanju socialne opore z ljudmi, ki so jim pomembni, se največ poslužujejo elektronske pošte (55,3 %) in video pogovora (47,4 %). Tudi sprememba vsakdanje neposredne komunikacije se je v največjem številu preusmerila na uporabo elektronske pošte (63,2 %) in na video pogovor (50 %).

8. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE: Ali posamezniki pogosto iščejo oporo preko različnih spletnih socialnih omrežjih in za kakšne namene?

Skupnosti se lahko strukturirajo kot egocentrična omrežja, saj je v središču posameznik, kjer ga obkroža njegova lastna skupnost ali omrežje. Nekatera spletna socialna omrežja temeljijo na že obstoječih socialnih omrežjih, medtem ko se drugi uporabniki povežejo zaradi skupnega interesa ali dejavnosti in se v realnem svetu med seboj ne poznajo (Boyd in Edison v Belčič 2010, 11).

Od anketirancev sem sprva želela izvedeti, kakšno je njihovo osebno mnenje o spletnih odnosih, ki jih imajo oziroma si jih lahko ustvarijo (Tabela 6.9) ter za kakšne namene uporabljajo spletna socialna omrežja (Graf 6.5).

¹⁶ Anketiranci so pri navajanju načina komunikacije imeli več možnih odgovorov.

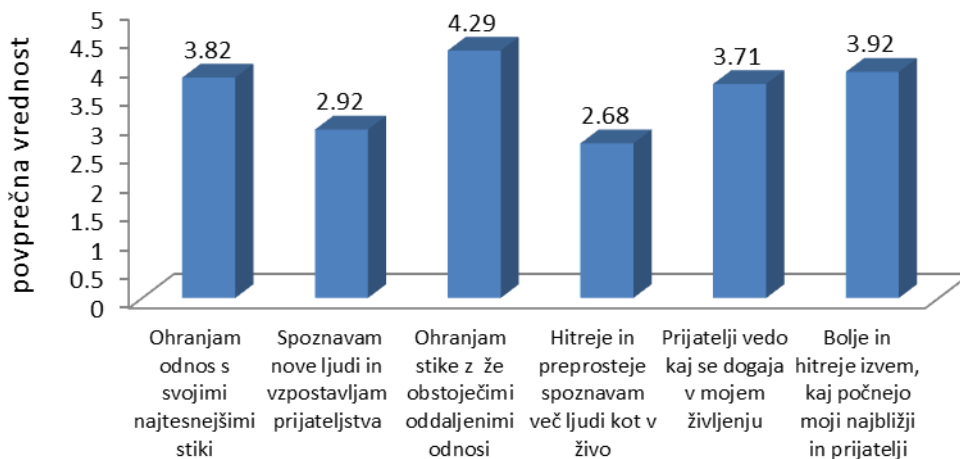
V Tabeli 6.9 podatki kažejo, da je 76,3 % udeležencev mnenja, da spletni odnosi ne morejo nadomestiti »pravega« odnosa oziroma druženja v živo.

Tabela 6.9: Mnenje anketirancev o spletnih odnosih

Spletni odnosi,	Število posameznikov	Delež (%)
<i>lahko nadomestijo "prave" ¹⁷odnose.</i>	3	7,9
<i>ne morejo nadomestiti "pravega"odnosa.</i>	29	76,3
<i>le še bolj utrdijo vezi.</i>	5	13,2
<i>razdružujejo odnose.</i>	1	2,6
Skupaj	38	100

Graf 6.5 prikazuje, da večina anketirancev uporablja spletna socialna omrežja predvsem v namen, da ohranjajo stike z že obstoječimi oddaljenimi odnosi (npr. sosed, sošolci, sodelavci, daljni sorodniki) ter jim omogoča, da so bolj seznanjeni in hitreje izvedo kaj počnejo njihovi najbližji in prijatelji. Uporaba spletnih aplikacij jim tudi pomaga pri ohranjanju odnosov z najtesnejšimi stiki in tako tudi obveščajo prijatelje kaj se dogaja v njihovem življenju.

Graf 6.5: Povprečna vrednost namena uporabe spletnih socialnih omrežij¹⁸

V Tabeli 6.10 so posamezniki odgovarjali kako pogosto uporabljajo spletne aplikacije pri iskanju socialne opore pri ljudeh, ki so za njih pomembni. Lahko vidimo dokaj

¹⁷ Druženje v živo.

¹⁸ Anketiranci so odgovarjali na trditve z lestvico strinjanja od 1 do 5 (glej prilogo A: anketni vprašalnik- Q24)

nizek delež uporabe spletnih aplikacij z najpomembnejšimi člani omrežja kot so starši (19,4 %), brat ali sestra (20 %) ter ostalimi sorodniki (14,3 %). Tudi v primeru iskanja opore pri partnerju jih večina ne uporablja spletnih aplikacij (19 %). Največji delež uporabe spletnih aplikacij je pri komunikaciji s prijatelji (42,9 %) in drugimi znanci (42,8 %), čeprav se na znance po oporo na splošno obrne le majhen delež anketirancev.

Tabela 6.10: Uporaba spletnih aplikacij (klepetalnice, sporočila v spletnih forumih, Facebook)¹⁹

Uporaba Spletnih aplikacij	N	Frekvenca	Delež (%)
<i>s parterjem</i>	21	4	19
<i>z bratom ali sestro</i>	20	4	20
<i>s starši</i>	36	7	19,4
<i>z ostalimi sorodniki</i>	7	1	14,3
<i>s prijatelji</i>	35	15	42,9
<i>z drugimi znanci</i>	14	6	42,8

9. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE: Na katerem področju prejema posamezniki največ opore in kje čutijo pomanjkanje?

Informacijsko oporo najdemo v obliki nasveta ali povratne informacije in ljudem pomaga sprejemati odločitve ter oceniti situacijo, tako je po Braithwaitu in drugih (v Walther in Boyd, 2002, 1.pogl.) ta vrsta opore ena od dveh najpogosteje izmenjanih na spletu. Druga je emocionalna opora, ki se po Cutronu in Suhru (v Walther in Boyd, 2002, 1.pogl.) nudi z izražanjem zaskrbljenosti, empatijo in sočutjem. Za materialno oporo lahko tudi pričakujemo, da je zelo pogosta v računalniško posredovanih podpornih skupinah, katerih člani ponavadi geografsko niso dovolj blizu, da bi lahko izmenjevali blago ali fizične storitve, čeprav je analiza Braithwaita (v Walther in Boyd, 2002, 1.pogl.) pokazala, da je ta vrsta opore med najmanj pogosto izmenjanimi.

V Tabeli 6.11 je podrobnejši pregled odgovorov, ki so jih udeleženci podali glede prejemanja socialne opore od ljudi, ki so za njih pomembni. Rezultati kažejo, da anketiranci prejema največ informacijske opore (50 %) ter občutijo pomanjkanje socialne opore v obliki druženja (42,1 % anketirancev).

¹⁹ Kako komunicirate s temi osebami, ki vam nudijo največ opore (glej prilogo anketni vprašalnik – Q15)

Tabela 6.11: Pregled prejemanja socialne opore

<i>Vrsta opore</i>	Prejemam največ opore	Čutim pomanjkanje opore
<i>Emocionalna opora</i> ²⁰	4 10,5 %	5 13,2 %
<i>Informacijska opora</i> ²¹	19 50 %	4 10,5 %
<i>Materialna opora</i> ²²	14 36,8 %	13 34,2 %
<i>Druženje</i> ²³	1 2,7 %	16 42,1 %
<i>Skupaj</i>	38 100 %	38 100 %

V mojem primeru je bila materialna opora opredeljena kot prejemanje finančne pomoči, zato sem pričakovala najpogostejšo prejemanje le-te. Anketiranci so jo določili kot drugo najpogosteje prejeto oporo (36,8 %) in kot drugo, ki jo občutijo v pomanjkanju (34,2 %).

7 SKLEP

Razsežnost socialne opore je bolj kot od značilnosti samih članov omrežja odvisna od značilnosti odnosa (Kogovšek in drugi 2003, 185).

Namen diplomske naloge je bil ugotoviti značilnosti socialne opore Slovencev, ki začasno živijo v ZDA. Na osnovi opravljene analize sem poskušala pridobiti informacije o prejemanju socialne opore in zadovoljstvu z njo, saj menim, da večina anketirancev vzdržuje in ohranja odnose s svojimi najtesnejšimi stiki v Sloveniji (na daljavo). Analizirala sem tudi način komunikacije med člani omrežja anketirancev, in sicer z zanimanjem, kateri je najpogostejši način komunikacije pri prejemanju socialne opore, ki jo za boljši vsakdan Slovenci v ZDA potrebujejo.

Na podlagi spletne ankete sem sprva pridobila osnovne podatke o anketirancih. V anketo sem vključila posameznike različnih interesov, poklicev, spolov, starosti ipd. Pri analizi vprašanj sem se osredotočila na geografsko oddaljenost ter na rabo in dostop do

²⁰ Prejemanje pomoči ob življenjskih krizah v smislu izkazovanja sočutja, naklonjenosti in spoštovanja (npr. ločitev, smrt bližnjega ipd.)

²¹ Prejemanje nasveta ali pomoči pri večjih spremembah (npr. iskanje službe, iskanju stanovanja, nadaljnem popotovanju ipd.)

²² Pomoč v materialnem smislu (npr. finančna pomoč, pomoč pri hišnih opravilih, pomoč pri oskrbi ipd.)

²³ Prejemanje neformalnega občasnega druženja (npr. izleti, obisk ipd.)

interneta. Rezultati so pokazali, da vsi anketiranci dostopajo do interneta vsak dan ali skoraj vsak dan, in sicer od doma, nekateri pa tudi z delovnega mesta.

Izpostavila bi eno pomembnejših ugotovitev v nalogi, in sicer kdo posamezniku nudi največ opore. Emocionalno oporo posamezniku praviloma zagotavljajo najbližje osebe, kot so partner, družina in najtesnejši prijatelji, vendar pa ti najbližji člani nudijo tudi različne druge vrste opore (Kogovšek in drugi 2003, 185). Norris in Tindale (v Dremelj 2003, 165) ugotavljata, da so najpogostejši vir opore starši in prijatelji, kar so pokazale tudi moje ugotovitve, saj so anketiranci v večini navedli starše (večina jih živi v Sloveniji in z anketiranci vzdržujejo odnose na daljavo) kot pomemben vir opore (predvsem pri iskanju materialne opore). Anketiranci se prav tako pogosto zatečejo po materialno oporo k bratom ali sestram, ki v večji meri živijo v Sloveniji in tako anketiranci tudi z njimi vzdržujejo odnose na daljavo. Kot pomemben vir opore so anketiranci navedli tudi prijatelje (predvsem na emocionalnem področju), kateri večinoma živijo v neposredni bližini in v Sloveniji ali pa drugje v tujini. Za anketirance, ki so v zvezi, predstavlja pomemben vir informacijske, materialne in emocionalne opore partner, s katerim večina anketirancev živi v skupnem gospodinjstvu in le manjši delež anketirancev vzdržuje svoj partnerski odnos na daljavo. Anketiranci se torej v različnih pomembnih življenjskih situacijah v večji meri obračajo na družino, partnerja in prijatelje. Naslednja pomembnejša ugotovitev se nanaša na rabo komunikacijskih kanalov. V anketi me je zanimalo predvsem, kakšna vrsta komunikacije poteka v odnosu med anketirancem in njegovimi pomembnimi drugimi. Tukaj sem rabo komunikacijskih kanalov ločila glede na geografsko oddaljenost, saj imajo anketiranci v neposredni bližini nekatere prijatelje in v večini tudi partnerja (tisti, ki so v zvezi). Rezultati so pokazali, da je uporaba mobilnega telefona najpogostejša pri vzdrževanju odnosov, ki so v neposredni bližini ter uporaba elektronske pošte in video pogovora pri vzdrževanju odnosov na daljavo, predvsem z najbližjimi v Sloveniji, za komunikacijo s starši, brati ali sestrami in prijatelji. Analiza je torej pokazala preusmeritev vsakdanje neposredne komunikacije anketirancev na računalniško posredovan način (elektronsko pošto in video pogovor preko spleta). Internet ima tako za anketirance ključno vlogo pri vzdrževanju njihove socialne opore. Ne samo da je uporaba računalniško posredovane komunikacije povezana z zaznavo socialne opore na splošno (Yin 2009), nekatere študije so tudi pokazale, da so različni komunikacijski kanali primerni za različne vrste socialne opore. Wrightova študija (v

Yin 2009, 25) poudarja pomanjkljivosti prejemanja emocionalne opore na spletu, tako zaradi prevar, kot tudi onemogočene zmožnosti slišati ton glasu ali prejeti takojšnje povratne informacije. V študiji množične računalniško posredovane komunikacije in socialne opore Xie (v Yin 2009, 25) pokaže, da je klepetalnica najbolj primerna za druženje in da se besedilno komuniciranje v spletnem forumu v prvi vrsti uporablja za informacijsko oporo. Prav tako ugotavljajo, da se izmenjava emocionalne in instrumentalne opore najverjetneje zgodi prek neposrednih sporočil. Materialna oziroma finančna pomoč lahko poteka enostavno in je veliki meri odvisna od posameznikove finančne zmožnosti, ne glede na to ali oporo izvaja z razmerjem na daljavo ali z nekom iz oči v oči (Yin 2009, 25).

Analize Tillema in drugih (v Tillema in drugi 2007, 18) so pokazale, da je geografska razdalja pomemben dejavnik za pojasnjevanje komunikacije iz oči v oči in elektronske komunikacije z bližnjimi sorodniki in prijatelji. Pokazal se je negativen odnos med geografsko razdaljo in pogostostjo komuniciranja, saj anketiranci večinoma manj pogosto komunicirajo s člani omrežja, ki so bolj geografsko oddaljeni. Kiesler, Kraunt in Nie (v Yin 2009, 24) opozarjajo, da lahko uporaba interneta zmanjša družbene odnose in socialno oporo, vendar pa obstajajo številne študije, ki dokazujejo, da računalniško posredovana komunikacija oblikuje in pomaga pri vzdrževanju spletnih odnosov, ki olajšajo izmenjavo socialne opore (Hu in drugi v Yin 2009, 24). Skozi svojo analizo, ki predstavlja rezultate v primeru daljšečasne selitve iz Slovenije v ZDA, sem ugotovila, da kljub geografski oddaljenosti predstavlja posamezniku družina pomemben vir socialne opore, tako da podatki ne kažejo na drastično zmanjšanje pogostosti komunikacije v oddaljenih najtesnejših odnosih. Razvoj računalniško posredovane komunikacije in uporaba določenih komunikacijskih kanalov tako pomembno vpliva na vrsto opore, ki jo posamezniki pridobijo s svojimi najtesnejšimi stiki. Turner (v Eastin in LaRose 2004) je poročal, da je ob nizki globini odnosov izven spletnega omrežja (ang. *offline*) in ob visoki globini odnosov v spletnem omrežju (ang. *online*), opora preko spleta povečana. To pomeni, da posamezniki, ki iščejo oporo, ocenjujejo zmožnosti svojega opornega omrežja na podlagi tega, ali njegovi člani omrežja izpolnjujejo tiste potrebe, za katere iščejo oporo (Eastin in LaRose 2004, 3–4).

Turner (v Eastin in LaRose 2004, 3–4) je odkril, da ima opora spletnih socialnih omrežij pomembno vlogo za posameznike, ki iščejo oporo. Tako sem ugotavljala tudi, kakšno je mnenje anketirancev o spletnih odnosih. Pokazalo se je, da je večina

anketirancev mnenja, da spletni odnosi ne morejo nadomestiti pravega odnosa oziroma druženja v živo. Le-ti uporabljajo spletna socialna omrežja predvsem za komunikacijo s prijatelji, predvsem z namenom ohranjati stike z že obstoječimi oddaljenimi odnosi ter z namenom hitrejše pridobitve informacije o tem, kaj njihovi najbližji in prijatelji počnejo. Rast računalniško posredovane komunikacije uvaja nova sredstva za socialne stike, z možnostjo vpliva na številne vidike osebne skupnosti. Tako računalniško omrežje predstavlja socialno omrežje, ki povezuje ljudi in institucije, iz česar lahko zaključim, da anketiranci najpogosteje uporabljajo spletna socialna omrežja za ohranjanje in vzdrževanje odnosov z najbližjimi.

Zadovoljstvo v zasebnem življenju je pogojeno z zadovoljstvom s socialnimi odnosi, ki jih ima posameznik. Pri analizi anketiranih Slovencev v ZDA se je pokazalo precejšnje in tudi izredno zadovoljstvo z oporo, ki jo prejmejo od ljudi, ki so za njih pomembni. To se ujema s trditvami, da se v času bivanja večinoma ne počutijo osamljeno, nesrečno ali depresivno ter menijo da so se ujeli v novo kulturo, vendar pa pogrešajo družino. Med anketiranci, ki živijo v ZDA, se je pokazalo, da prejemajo največ informacijske opore (opora pred pomembnimi odločitvami, pogovori o osebnih stvareh, nasveti), največje pomanjkanje opore pa čutijo pri prejemanju neformalnega občasnega druženja (izleti ali obiski). Tovrstni rezultati so razumljivi, saj ima večina anketirancev svoje najbližje in najtesnejše odnose v Sloveniji.

Med svojim daljšim začasnim bivanjem v ZDA sem bila dovzetna za nova poznanstva, udeleževala sem se pri različnih aktivnostih, spoznavala sem nove ljudi in si tako širila svoj socialni krog ter doživljala spremembe v socialnem omrežju. Pri analizi vprašanja o spremembi omrežja socialne opore so rezultati pokazali, da se je večini anketirancev omrežje socialne opore povečalo. Vsak posameznik ima svojo lastno osebno skupnost sorodnikov, prijateljev, sosedov, sodelavcev itd., katerih vezi se razlikujejo po intenzivnosti, znotraj teh odnosov pa ima na voljo mnogo raznovrstnih oblik komuniciranja za ohranjanje ali oblikovanje novih pomembnih odnosov. Od posameznika je odvisen način pristopa k ljudem, ki so zanj pomembni ali ki bi jih rad spoznal, in ali se bo odnos sprevrgel v prejemanje opore direktno z neposredno bližino ali pa bo moral posegati po računalniško posredovani komunikaciji.

Pri oblikovanju naloge sem se soočila tudi z določenimi omejitvami raziskave. Kljub temu, da je v literaturi o sami socialni opori napisanega veliko, sem zasledila skromen

izbor literature, ki bi obravnavala socialno oporo ljudi, ki vzdržujejo socialne odnose na daljavo. Hkrati sem imela na razpolago skromno število ustreznih vprašalnikov, ki obravnavajo tematiko vzdrževanja socialne opore na daljavo in sem bila tako primorana svoj vprašalnik prilagoditi svojim razmeram. Pojavile so se omejitve pri obdelovanju podatkov, saj je bila odzivnost na izpolnitev vprašalnika dokaj nizka. Uporabljen je bil neverjetnostni priložnostni vzorec (tudi v obliki snežne kepe), kjer sem vključila osebe iz svojega osebnega socialnega omrežja (kjer je bila odzivnost dobra) in iz dveh skupin Slovencev v ZDA na Facebook-u, kjer je bila nepripravljenost za sodelovanje zelo visoka. V bodoče bi lahko izboljšali odzivnost z drugačnim pristopom pridobivanja podatkov ali tudi drugačno obliko vprašalnika ter tudi večjim časovnim razponom pridobivanja informacij.

Odnosi imajo pomembno funkcijo v našem življenju. Na posameznikovo komunikacijo poleg možnosti in dosegljivosti do komunikacijskih kanalov vpliva tudi značilnost njihove interakcije, kot so trajanje odnosa, izvor odnosa, razdalja in komunikacijske vsebine. Medtem ko je geografska bližina ali dostop nujen pogoj za komunikacijo iz oči v oči, pa ne omejuje možnosti uporabe drugih komunikacijskih kanalov (Mesch 2009). Zaradi računalniško posredovane komunikacije postaja socialna opora dosegljiva tudi v drugačnih dimenzijah kot smo je tradicionalno vajeni, tako bi se v tej smeri lahko pojavilo mnogo tematik, ki bi jih lahko intenzivneje raziskovali (na primer način iskanja socialne opore posameznikov glede na razmere v katerih živijo). Spremembe v družbenih in kulturnih razmerah lahko pomembno vplivajo na potrebe po opori, predvsem v danes hitro spreminjajočih se razmerah. Menim, da raba interneta postaja vse bolj vključena v naša vedenja in na tem mestu lahko izpostavimo vprašanje: kako vpliva spletni svet na naše odnose in kakšna je posledično socialna opora.

Povzamem lahko, da je za anketirance v času daljšega začasnega bivanja v ZDA socialna opora družine, do katere v večji meri posegajo z uporabo elektronske pošte in video pogovora, izredno pomembna. Konstantna internetna povezanost (predvsem v državah ZDA) omogoča lažje komuniciranje s pomembnimi neposrednimi in oddaljenimi osebami ter omogoča lažji dostop do iskane socialne opore in odpira možnosti pri iskanju zadovoljstva.

Navsezadnje je moč in kvaliteta odnosov pomembnejša od razdalje med posamezniki, ki so v te odnose vpeti.

8 LITERATURA

- Belčič, Eva. 2010. *Problematika zasebnosti na spletnem socialnem omrežju Facebook*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Bojnec, Borut. 2009. *Druženje kot oblika socialne opore*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Boyd, Dannah in Nicole Edison. 2007. Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication* 13 (1). Dostopno prek: <http://jcmc.indiana.edu/vol13/issue1/boyd.ellison.html> (5. september 2012).
- Dremelj, Polona. 2003. Sorodstvene vezi kot vir socialne opore posameznikov. *Družboslovne razprave* 19 (43): 149–170.
- Dolenc, Katja. 2004. *Učinkovito komuniciranje na spletni strani*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Drnovšek, Marjan in Vilma Brodnik. 2002. *Množično izseljevanje Slovencev v Združene države Amerike*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Eastin, Matthew S. in Robert LaRose. 2004. Alt. support: modeling social support online. *Computers in Human Behavior* 21 (6): 977–992.
- Frlan, Damir. 2012. *Spletna omrežja kot vir socialne opore*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Gostenčnik, Tina. 2009. *Socialna omrežja starejših v institucionalnem varstvu-Dom starejših občanov na Fari na Prevaljah*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Hampton, Keith in Barry Wellman. 2001. Long Distance Community in the Network Society: Contact and Support Beyond Netville. *American Behavioral Scientist* 45 (3): 476–495.
- Hergan, Roman. 2010. *Fenomen socioloških omrežij*. Seminarska naloga. Celje: Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje.
- Hlebec, Valentina in Tina Kogovšek. 2003. Konceptualizacija socialne opore. *Družboslovne razprave* 19 (43): 103–125.
- Hren, Mateja. 2011. *Prijatelji kot vir socialne opore*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Iglič, Hajdeja. 1988. Ego-centrične socialne mreže. *Družboslovne razprave* 6 (5): 82–93.

- Kogovšek, Tina in Anuška Ferligoj. 2003. Merjenje egocentričnih omrežij socialne opore. *Družboslovne razprave* 19 (43): 127–148.
- Krhin, Jana. 2011. *Alternativni (novejši) viri socialne opore pri starejših*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Mandič, Srna in Valentina Hlebec. 2005. Socialno omrežje kot okvir upravljanja s kakovostjo življenja in spremembe v Sloveniji med letoma 1987 in 2002. *Družboslovne razprave* 21 (49–59): 263–285.
- Mesch, Gustavo S. 2009. Social context and communication channels choice among adolescents. *Computers in Human Behavior* 25 (1): 244–251.
- Nagode, Mateja in Polona Dremelj. 2005. Spolne razlike v omrežjih socialne opore za ljudi z gibalnimi težavami v Sloveniji. *Socialno delo* 44 (1–2): 117–123.
- Novak, Mojca. 2003. Omrežja socialne opore prebivalstva Slovenije. Uvodni razmislek. *Družboslovne razprave* 19 (43): 99–101.
- Omerzu, Tina. 2009. *Socialna opora bolnikov na internetu*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Pfeil, Ulrike. 2011. *Studying online support communities: Investigating network patterns and characteristics of social support*. Doktorska disertacija. London: City University London.
- Phuong, Nguyen K. 1993. *Culture shock*. Dostopno prek: <http://integration-net.ca/coa-oc/english/pdf/03culture.pdf> (5. september 2012).
- Podreberšek, Petra. 2005. *Hierarhični pristop merjenja egocentričnih socialnih omrežij*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Razpotnik, Špela. 2003. Priseljenska med tradicionalnim patriarhatom in neoliberalnim kapitalizmom. *Socialna pedagogika* 7 (4): 369–390.
- Sarason Irwin G. in Barbara R. Sarason. 2009. Social support: Mapping the construct. *Journal of Social and Personal Relationships* 26 (1): 113–120.
- Smith, Kirsten P. in Nicholas A. Christakis. 2008. Social Network and Health. *The annual review of Sociocology* (34): 405–429.
- Sugarman, Leonie. 1986. *Life-Span Development: Concepts, Theories and Interventions*. London: Methuen Publishing. Dostopno prek: <http://books.google.si> (13. oktober 2012).
- Škerlep, Andrej. 1998. Model računalniško posredovane komunikacije: tehnološka matrica in praktična raba v družbenem kontekstu. V *internet v Sloveniji*, ur. Vasja

- Vehovar, 24–53. Ljubljana: fakulteta za družbene vede. Dostopno prek: <http://uploadi.www.ris.org/editor/1225116376skrlep.pdf> (28. september 2012).
- Takhteyev, Yuri, Anatolij Gruzd in Barry Wellman. 2011. Geography of Twitter networks. *Social networks* 34 (1): 73–81.
 - Tillema, Taede, Martin Dijst in Tim Schwanen. 2007. *Electronic and Face-to-face Communication in Maintaining Social Relationships*. Dostopno prek: <http://igitur-archive.library.uu.nl/socgeoplan/2008-1210-02130/Tillema,%20Dijst%20&%20Schwanen%202007%20%28Colloquium%29.pdf> (9. marec 2012).
 - --- 2010. Face-to-face and electronic communications in maintaining social networks: the influence of geographical and relational distance and of information content. *New Media & Society* 12 (6): 965–983.
 - Tixier, Matthieu in Myriam Lewkowicz. 2009. Designing Social Support Online Services for Communities of Family Caregivers. *Business Information Systems Workshops* (37): 336–347.
 - Ule, Mirjana. 1993. Psihologija sreče. *Psihološka obzorja* 2 (1): 97–103.
 - Walther, Joseph B. in Shawn Boyd. 2002. *Attraction to computer-mediated social support*. Dostopno prek: <https://www.msu.edu/~jwalther/docs/support.html> (17. avgust 2012).
 - Williams, Kate in Joan. C. Durrance. 2008. Social Networks and Social Capital Rethinking Theory in Community Informatics. *The journal of community informatics* 4 (3). Dostopno prek: <http://ci-journal.net/index.php/ciej/article/view/465/430> (3. september 2012).
 - Zemljič, Barbara in Valentina Hlebec. 2001. Zanesljivost mer središčnosti in pomembnosti v socialnih omrežjih. *Družboslovne razprave* 17 (37–38): 191–212.
 - Yin, Lijuan. 2009. *Communication Channels, Social Support and Satisfaction in Long Distance Romantic Relationships*. *Communication Theses* (56). Dostopno prek: http://digitalarchive.gsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1055&context=communication_theses (10. avgust 2012).

PRILOGI

Priloga A: Anketni vprašalnik

Pozdravljeni,

pred vami je vprašalnik, s katerim vas želim povprašati o ljudeh, ki so za vas pomembni in se nanje obrnete po različne oblike pomoči. Medsebojni odnosi so izjemno pomembni, kadar smo z nekom nenavadno blizu in je vez zelo osebna, močna in ima velik vpliv na naše življenje. S pomembnimi osebami v našem omrežju se lahko pogovorimo, jim zaupamo, se z njimi nasmejemo in jih predvsem potrebujemo za lažje premagovanje ovir in tegob. Kadar se odločimo za večjo spremembo, v vašem primeru za življenje v tujini, se soočimo z različnimi novostmi, pride do nenadnih sprememb v vsakdanu in s tem tudi nov način komunikacije in vzdrževanja odnosov s pomembnimi ljudmi v našem življenju. V diplomski nalogi sem se predvsem osredotočila na vas, ki preživljate del vašega življenja v ZDA zaradi različnih osebnih razlogov. Zanima me predvsem opora, ki jo prejimate od ljudi, ki so za vas pomembni, torej kakšna je vaša socialna opora v okoliščinah, ko ste spremenili kraj in kulturo bivanja. Povprašala vas bom o zadovoljstvu z različnimi načini vašega življenja, o načinu s katerim komunicirate z ljudmi od katerih prejimate oporo in v kakšnem odnosu ste z njimi. Zagotavljam vam zaupnost in anonimnost podatkov. Podatki so namenjeni izključno za akademsko uporabo, rezultati analiz pa bodo objavljeni izključno v agregirani obliki.

Prosim vas, da vsako vprašanje natančno preberete in sledite navodilom.

Začnimo z anketo.

XSPOL - Označite vaš spol:

- Moški
 Ženski

XSTAR2a4 - V katero starostno skupino spadate?

- do 20 let
 21 - 40 let
 41 - 60 let
 61 let ali več

Q1 - Koliko oseb, vključno z vami, živi v vašem gospodinjstvu?

Q2 - Ali imate otroke?

- Da
 Ne
 Ne želim odgovoriti

XZST1surs4 - Kakšen je vaš zakonski stan?

- Samski/a
- Poročen/a ali živim s partnerjem/ko
- Imam partnerja/ko a ne živim z njim/njo
- Vdovel/a
- Razvezan/a
- Drugo:

XIZ1a2 - Kakšna je vaša najvišja dosežena formalna izobrazba?

- 4 letna srednja šola ali več
- manj kot 4 letna srednja šola
- Drugo:

XDS2a4 - Kakšen je vaš trenutni status?

- Zaposlen/a
- Nezaposlen/a
- Upokojen/a
- Gospodinjec/nja
- Študent/ka
- Popotnik/ica
- Drugo:

XLOKACTN5 - V katerem tipu naselja živite?

- Večje mesto (center)
- Predmestje ali obrobje velikega mesta
- Majhno mesto ali kraj
- Strnjena podeželska vas
- Razpršena podeželska vas ali hiše na samem
- Drugo:

Q3 - Kako pogosto v povprečju uporabljate internet (v zadnjih 3. mesecih)?

- Vsak dan ali skoraj vsak dan
- Vsaj enkrat na teden (vendar ne vsak dan)
- Vsaj enkrat na mesec (vendar ne vsak dan)
- Manj kot enkrat na mesec
- Ne vem

Q4 - Od kje vse dostopate do interneta?

- Od doma.
- Iz službe.
- Od znancev, prijateljev.
- Iz knjižnice.
- Iz kiber-kavarn in ostalih javnih prostorov.
- Iz šole ali fakultete.
- Drugo:

Q5 - Katere komunikacijske kanale najpogosteje uporabljate pri vzdrževanju stikov s pomembnimi drugimi (družino, prijatelji,...) na daljavo (npr. v Sloveniji ali drugje v tujini)?

- Elektronska pošta.
- Klepetalnice.
- Video pogovor.
- Mobilni telefon.
- Stacionarni telefon.
- Ne uporabljam ničesar.
- Drugo:

Q6 - Katere komunikacijske kanale najpogosteje uporabljate pri vzdrževanju stikov s pomembnimi drugimi (družino, prijatelji,...), ki živijo v istem gospodinjstvu ali kraju?

- Elektronska pošta.
- Klepetalnice.
- Video pogovor.
- Mobilni telefon.
- Stacionarni telefon.
- Ne uporabljam ničesar.
- Drugo:

Q7 - Koliko časa dnevno porabite za komunikacijo s pomembnimi drugimi preko spletnih komunikacijskih kanalov (e-mail, video pogovor, klepetalnice)?

- Manj kot eno uro
- 1-2 uri
- 2-3 ure
- Več kot 3 ure
- Ne uporabljam spletnega načina komunikacije

Q8 - Koliko časa dnevno porabite za komunikacijo s pomembnimi drugimi preko mobilnega ali stacionarnega telefona?

- Manj kot eno uro
- 1-2 uri
- 2-3 ure
- Več kot 3 ure
- Ne uporabljam telefona

Q9 - Ali menite, da je komunikacija s pomembnimi drugimi preko spletnih komunikacijskih kanalov ključnega pomena za vzdrževanje in vzpostavljanje vaših odnosov?

- Da.
- Ne.

Q10 - Ali menite, da je komunikacija s pomembnimi drugimi preko telefona ključnega pomena za vzdrževanje in vzpostavljanje vaših odnosov?

- Da.
- Ne.

N1 - Nadaljujem z vprašanji, ki se nanašajo na osebe, ki so v vašem življenju na različne načine pomembne za vas. To so lahko sorodniki, prijatelji, sodelavci, sosedje, sošolci in tako naprej. Pri kom bi poiskali pomoč oziroma oporo v nekaterih primerih, ko jo potrebujete ter v kakšnem relacijskem odnosu

ste s to osebo in kako z njo komunicirate. Sedaj bi rada, da pomislite na ljudi v svojem življenju - prosim osredotočite se na ljudi, ki so za vas pomembni - ne samo na ljudi, ki jih slučajno poznate ali so z vami v sorodu.

Q11 - V primeru, ko se počutite depresivni, otožni, osamljeni ali pa imate krizo na emocionalnem področju na splošno in bi se o tem želeli z nekom pogovoriti. Na koga bi se v tem primeru obrnili?

partnerja	
brata/sestro	
starše	
ostale sorodnike	
prijatelja	
soseда	
sodelavca/sošolca/ soigralca	
druge prijatelje in znance	

Q12 - V primeru, da bi potrebovali finančno pomoč, na koga bi se obrnili?

partnerja	
brata/sestro	
starše	
ostale sorodnike	
prijatelja	
soseда	
sodelavca/sošolca/ soigralca	
druge prijatelje in znance	

Q13 - Recimo, da je pred vami odločitev (npr. selitev, iskanje službe, sprememba delovnega mesta ipd), ki lahko pomembno zaznamuje vaše življenje. S kom se običajno pogovarjate o osebnih stvareh, ki so za vas pomembne oz. koga bi vprašali za nasvet?

partnerja	
brata/sestro	
starše	
ostale sorodnike	
prijatelja	
soseда	
sodelavca/sošolca/ soigralca	
druge prijatelje in znance	

Q14 - Te osebe, ki vam nudijo največ opore živijo:

	v istem gospodinjstvu	v neposredni bližini	živi(-jo) v Sloveniji	živi(-jo) drugje v tujini
Partner(-ica)	☐	☐	☐	☐

	v istem gospodinjstvu	v neposredni bližini	živi(-jo) v Sloveniji	živi(-jo) drugje v tujini
Brat/Sestra	☐	☐	☐	☐
Starši	☐	☐	☐	☐
Ostali sorodniki	☐	☐	☐	☐
Prijatelji	☐	☐	☐	☐
Sosed	☐	☐	☐	☐
Sodelavec/sošolec/Soigralec	☐	☐	☐	☐
Drugi prijatelji ali znanci	☐	☐	☐	☐

Q15 - Kako komunicirate s temi osebami, ki vam nudijo največ opore: (pri vsaki osebi lahko izberete več odgovorov)

	stacionarni telefon	mobilni telefon(NE sms ali mms sporočila)	SMS ali MMS sporočila	elektronska pošta	VIDEO pogovor	internetne aplikacije (IM, klepetalnice, sporočila v spletih forumih/Face book)
Partner(-ica)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Brat/Sestra	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Starši	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ostali sorodniki	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Prijatelji	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sosed	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sodelavec/sošolec/Soigralec	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Z drugimi prijatelji ali znanci	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q16 - Kako pogosto imate stike s temi osebami, ki vam nudijo največ opore:

	vsak dan ali nekajkrat na teden	enkrat tedensko do nekajkrat mesečno	enkrat mesečno ali redkeje
Partner(-ica)	☐	☐	☐
Brat/Sestra	☐	☐	☐
Starši	☐	☐	☐
Ostali sorodniki	☐	☐	☐
Prijatelji	☐	☐	☐
Sosed	☐	☐	☐
Sodelavec/sošolec/Soigralec	☐	☐	☐
Z drugimi prijatelji ali znanci	☐	☐	☐

Q17 - Ali ste zadovoljni s pomočjo, ki vam jo nudijo osebe, ki so vam pomembne?

	Izredno nezadovolje n	Precej nezadovolje n	Niti niti	Precej zadovoljen	Izredno zadovoljen
Vpišite besedilo odgovora 1	☐	☐	☐	☐	☐

Q18 - Ali morda obstajajo osebe, ki jih NE poznate v živo, s katerimi se prek INTERNETA pogovarjate o stvareh, ki so za vas pomembne?

- Da
 Ne

IF (5) Q18 = [1]

Q19 - Prosila bi vas, če mi lahko zaupate koliko je takšnih oseb?

- Ena
 Dve
 Tri ali več

IF (6) Q18 = [1]

Q20 - Ali ste zadovoljni z oporo, ki vam jo nudi(-jo) ta(-e) oseba(-e)?

	Izredno nezadovolje n	Precej zadovoljen	Niti niti	Precej zadovoljen	Izredno zadovoljen
Vpišite besedilo odgovora 1	☐	☐	☐	☐	☐

Q21 - Koliko časa dnevno v povprečju namenite druženju s pomembnimi drugimi ali novimi znanci v živo?

- manj kot eno uro
 1-2 uri
 2-3 ure
 3-4 ure
 več kot 4 ure na dan

Q22 - Zanima me, kako se počutite v naslednjih izjavah. Prosimo vas, da vsako izjavo preberete previdno in navedite, kaj menite o vsaki izjavi.

	Sploh se ne strinjam	Se ne strinjam	Niti niti	Se strinjam	Povsem se strinjam
Obstaja posebna oseba, ki mi stoji ob strani, kadar sem v stiski.	☐	☐	☐	☐	☐
Obstaja posebna oseba, s katero lahko delim svoje veselje bin žalost.	☐	☐	☐	☐	☐
Moja družina se resnično trudi, da mi pomaga.	☐	☐	☐	☐	☐
Moja družina mi nudi dovolj čustvene pomoči in opore.	☐	☐	☐	☐	☐
Lahko računam na prijatelje, ko mi gredo stvari narobe.	☐	☐	☐	☐	☐
V mojem življenju obstaja posebna oseba, ki skrbi o mojih občutkih.	☐	☐	☐	☐	☐
Moja družina mi je pripravljena pomagati pri sprejemanju odločitev.	☐	☐	☐	☐	☐
Z mojimi prijatelji lahko govorim o svojih težavah.	☐	☐	☐	☐	☐

N2 - Sedaj vas bom povprašala o mnenju glede odnosov v spletnih socialnih omrežjih. Spletna socialna omrežja predvsem predstavljajo- ena najpopularnejših danes- Facebook, MySpace, Friendster ipd.

Q23 - Spletni odnosi...

- lahko nadomestijo «prave» odnose oz. druženja v živo
- ne morejo nadomestiti «pravega» odnosa oz. druženja v živo
- le še bolj utrdijo vezi z realnimi odnosi
- razdružujejo odnose in vezi med osebami
- se ne razlikujejo od realnih/stvarnih odnosov

Q24 - Spletna socialna omrežja uporabljamo na različne namene. Zakaj jih uporabljate vi?

	Sploh se ne strinjam	Se ne strinjam	Niti niti	Se strinjam	Povsem se strinjam
S pomočjo spletnih socialnih omrežij ohranjam odnose s svojimi najtesnejšimi stiki (starši, parterjem, prijatelji, bratom/sestro).	☐	☐	☐	☐	☐
Spoznavam nove ljudi in vzpostavljam prijateljstva.	☐	☐	☐	☐	☐
Ohranjam stike z že obstoječimi oddaljenimi odnosi (sosed, sošolci, sodelavci, daljni sorodniki).	☐	☐	☐	☐	☐
Preko spletnih socialnih omrežij lahko hitreje in preprosteje spoznavam več ljudi kot v živo.	☐	☐	☐	☐	☐
Omogočim prijateljem, da lažje izvedo kaj se dogaja v mojem življenju.	☐	☐	☐	☐	☐
Spletna socialna omrežja mi omogočajo, da sem bolj seznanjen-a in hitreje izvem kaj počnejo moji najbližji in prijatelji.	☐	☐	☐	☐	☐

N3 - V zadnjem sklopu vprašanj vam bom zastavila še nekaj kratkih splošnih vprašanj o vašem počutju in vašem mnenju o prejeti opori v času bivanja v ZDA.

Q25 - Za vsako izmed vprašanj ocenite, kako pogosto se tako počutite.

	Sploh ne velja	Ne velja	Niti niti	Velja	Povsem velja
Pogrešam družino in prijatelje v Sloveniji?	☐	☐	☐	☐	☐
Večino časa se počutim osamljeno?	☐	☐	☐	☐	☐
Počutim se, da se nisem ujel v kulturo?	☐	☐	☐	☐	☐
Večino časa se počutim nesrečno?	☐	☐	☐	☐	☐
Večino časa se počutim depresivno?	☐	☐	☐	☐	☐

Q26 - V celoti gledano, kako zadovoljni ste sedaj s svojim življenjem?

	Izredno nezadovolje n	Precej nezadovolje n	Niti niti	Precej zadovoljen	Izredno zadovoljen
Vpišite besedilo odgovora 1	☐	☐	☐	☐	☐

Q27 - Ali imate občutek, da prejemate dovolj socialne opore od ljudi, ki so za vas pomembni?

- Da.
- Ne.

Q28 - Prosim, da navedete na katerem področju prejimate največ opore?

- Pri pomoči v materialnem smislu (npr. finančna pomoč, pomoč pri hišnih opravilih, pomoč pri oskrbi ipd.)
- Pri prejemanju nasveta ali pomoči pri večjih spremembah (npr. iskanje službe, iskanju stanovanja, nadaljnem popotovanju ipd.)
- Pri prejemanju pomoči ob življenjskih krizah v smislu izkazovanja sočutja, naklonjenosti in spoštovanja (npr. ločitev, smrt bližnjega ipd.)
- Pri prejemanju neformalnega občasnega druženja (npr. izleti, obisk ipd.)

Q29 - Prosim, da navedete na katerem področju občutite pomanjkanje prejemanja socialne opore?

- Pri pomoči v materialnem smislu (npr. finančna pomoč, pomoč pri hišnih opravilih, pomoč pri oskrbi ipd.)
- Pri prejemanju nasveta ali pomoči pri večjih spremembah (npr. iskanje službe, iskanju stanovanja, nadaljnem popotovanju ipd.)
- Pri prejemanju pomoči ob življenjskih krizah v smislu izkazovanja sočutja, naklonjenosti in spoštovanja (npr. ločitev, smrt bližnjega ipd.)
- Pri prejemanju neformalnega občasnega druženja (npr. izleti, obisk ipd.)

Q30 - Vaše omrežje opore se je v času bivanja v ZDA:

- povečalo
- zmanjšalo
- Ne vem

Q31 - Ali menite, da je selitev v ZDA v veliki meri preusmerilo vaš način vsakdanje neposredne komunikacije na računalniško posredovano komunikacijo?

- Da.
- Ne.

Q32 - Ali menite, da je s selitvijo v ZDA, internet ključnega pomena pri prejemanju in vzdrževanju vaše socialne opore z ljudmi, ki so vam pomembni?

- Da.
- Ne.

Q33 - Ali menite, da bi lahko prejeli več opore, vendar ste zaradi distance prikrajšani določenih vrst odnosov?

- Da.
- Ne.

Priloga B: Izpis iz SPSS-a

Sestava omrežja emocionalne opore **_parter**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Prva izbira	15	39.5	71.4	71.4
Valid Druga izbira	5	13.2	23.8	95.2
Valid Tretja izbira	1	2.6	4.8	100.0
Total	21	55.3	100.0	
Missing -1	17	44.7		
Total	38	100.0		

Sestava omrežja emocionalne opore **_brat_sestra**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Prva izbira	5	13.2	33.3	33.3
Valid Druga izbira	2	5.3	13.3	46.7
Valid Tretja izbira	8	21.1	53.3	100.0
Total	15	39.5	100.0	
Missing -1	23	60.5		
Total	38	100.0		

Sestava omrežja emocionalne opore **_starsi**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Prva izbira	5	13.2	14.7	14.7
Valid Druga izbira	17	44.7	50.0	64.7
Valid Tretja izbira	12	31.6	35.3	100.0
Total	34	89.5	100.0	
Missing -1	4	10.5		
Total	38	100.0		

Sestava omrežja emocionalne opore **_ostali_sorodniki**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Tretja izbira	2	5.3	100.0	100.0
Missing -1	36	94.7		
Total	38	100.0		

Sestava omrežja emocionalne opore **_prijatelj**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Prva izbira	13	34.2	39.4	39.4
Valid Druga izbira	12	31.6	36.4	75.8
Valid Tretja izbira	8	21.1	24.2	100.0
Total	33	86.8	100.0	
Missing -1	5	13.2		

Total	38	100.0	
-------	----	-------	--

Sestava omrežja emocionalne opore **_sosed**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Tretja izbira	1	2.6	100.0	100.0
Missing -1	37	97.4		
Total	38	100.0		

Sestava omrežja emocionalne opore **_sodelavec_sosolec_soigralec**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Druga izbira	2	5.3	40.0	40.0
Valid Tretja izbira	3	7.9	60.0	100.0
Total	5	13.2	100.0	
Missing -1	33	86.8		
Total	38	100.0		

Sestava omrežja emocionalne opore **_drugi_znanci**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Tretja izbira	3	7.9	100.0	100.0
Missing -1	35	92.1		
Total	38	100.0		

Sestava omrežja materialne opore **_parter**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Prva izbira	13	34.2	61.9	61.9
Valid Druga izbira	7	18.4	33.3	95.2
Valid Tretja izbira	1	2.6	4.8	100.0
Total	21	55.3	100.0	
Missing -1	17	44.7		
Total	38	100.0		

Sestava omrežja materialne opore **_brat_sestra**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Prva izbira	1	2.6	5.3	5.3
Valid Druga izbira	7	18.4	36.8	42.1
Valid Tretja izbira	11	28.9	57.9	100.0
Total	19	50.0	100.0	
Missing -1	19	50.0		
Total	38	100.0		

Sestava omrežja materialne opore **_starsi**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Prva izbira	22	57.9	61.1	61.1
Valid Druga izbira	12	31.6	33.3	94.4
Valid Tretja izbira	2	5.3	5.6	100.0
Total	36	94.7	100.0	
Missing -1	2	5.3		
Total	38	100.0		

Sestava omrežja materialne opore **_ostali_sorodniki**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Druga izbira	2	5.3	40.0	40.0
Valid Tretja izbira	3	7.9	60.0	100.0
Total	5	13.2	100.0	
Missing -1	33	86.8		
Total	38	100.0		

Sestava omrežja materialne opore **_prijatelj**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Prva izbira	2	5.3	7.1	7.1
Valid Druga izbira	10	26.3	35.7	42.9
Valid Tretja izbira	16	42.1	57.1	100.0
Total	28	73.7	100.0	
Missing -1	10	26.3		
Total	38	100.0		

Sestava omrežja materialne opore

_sosed

	Frequency	Percent
Missing -1	38	100.0

Sestava omrežja materialne opore **_sodelavec_sosolec_soigralec**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Tretja izbira	2	5.3	100.0	100.0
Missing -1	36	94.7		
Total	38	100.0		

Sestava omrežja materialne opore **_drugi_znanci**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
--	-----------	---------	---------------	--------------------

Valid	Tretja izbira	3	7.9	100.0	100.0
Missing	-1	35	92.1		
Total		38	100.0		

Sestava omrežja informacijske opore **_parter**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Prva izbira	18	47.4	81.8	81.8
	Druga izbira	3	7.9	13.6	95.5
	Tretja izbira	1	2.6	4.5	100.0
	Total	22	57.9	100.0	
Missing	-1	16	42.1		
Total		38	100.0		

Sestava omrežja informacijske opore **brat_sestra**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Prva izbira	2	5.3	13.3	13.3
	Druga izbira	6	15.8	40.0	53.3
	Tretja izbira	7	18.4	46.7	100.0
	Total	15	39.5	100.0	
Missing	-1	23	60.5		
Total		38	100.0		

Sestava omrežja informacijske opore **_starsi**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Prva izbira	9	23.7	26.5	26.5
	Druga izbira	14	36.8	41.2	67.6
	Tretja izbira	11	28.9	32.4	100.0
	Total	34	89.5	100.0	
Missing	-1	4	10.5		
Total		38	100.0		

Sestava omrežja informacijske opore **_prijatelj**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Prva izbira	9	23.7	31.0	31.0
	Druga izbira	13	34.2	44.8	75.9
	Tretja izbira	7	18.4	24.1	100.0
	Total	29	76.3	100.0	
Missing	-1	9	23.7		
Total		38	100.0		

Sestava omrežja informacijske opore **_sosed**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Tretja izbira	1	2.6	100.0	100.0
Missing -1	37	97.4		
Total	38	100.0		

Sestava omrežja informacijske opore **_sodelavec_sosolec_soigralec**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Tretja izbira	3	7.9	100.0	100.0
Missing -1	35	92.1		
Total	38	100.0		

Sestava omrežja informacijske opore **_drugi_znanci**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Druga izbira	1	2.6	16.7	16.7
Valid Tretja izbira	5	13.2	83.3	100.0
Total	6	15.8	100.0	
Missing -1	32	84.2		
Total	38	100.0		

Geografska oddaljenost Partnerja

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
ODDALJENOST_partner * Q12_parter	5	13.2%	33	86.8%	38	100.0%
ODDALJENOST_partner * Q11_parter	5	13.2%	33	86.8%	38	100.0%
ODDALJENOST_partner * Q13_parter	5	13.2%	33	86.8%	38	100.0%

Geografska oddaljenost Brata/Sestre

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
ODDALJENOST_sestra * Q11_brat_sestra	10	26.3%	28	73.7%	38	100.0%
ODDALJENOST_sestra * Q12_brat_sestra	14	36.8%	24	63.2%	38	100.0%
ODDALJENOST_sestra * Q13_brat_sestra	11	28.9%	27	71.1%	38	100.0%

Geografska oddaljenost Starsev

	Cases		
	Valid	Missing	Total

	N	Percent	N	Percent	N	Percent
ODDALJENOST_starsi * Q11_starsi	30	78.9%	8	21.1%	38	100.0%
ODDALJENOST_starsi * Q12_starsi	32	84.2%	6	15.8%	38	100.0%
ODDALJENOST_starsi * Q13_starsi	30	78.9%	8	21.1%	38	100.0%

Geografska oddaljenost Prijatelja

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
ODDALJENOST_prijatelj * Q11_prijatelj	18	47.4%	20	52.6%	38	100.0%
ODDALJENOST_prijatelj * Q12_prijatelj	14	36.8%	24	63.2%	38	100.0%
ODDALJENOST_prijatelj * Q13_prijatelj	15	39.5%	23	60.5%	38	100.0%

Geografska oddaljenost Ostalih sorodnikov

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
ODDALJENOST_sorodniki * Q11_ostali_sorodniki	2	5.3%	36	94.7%	38	100.0%
ODDALJENOST_sorodniki * Q12_ostali_sorodniki	1	2.6%	37	97.4%	38	100.0%
ODDALJENOST_sorodniki * Q13_ostali_sorodniki	2	5.3%	36	94.7%	38	100.0%

OPORA_parter

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
V istem gospodinjstvu	15	39.5	68.2	68.2
V neposredni blizini	2	5.3	9.1	77.3
Valid V Sloveniji	3	7.9	13.6	90.9
V tujini	2	5.3	9.1	100.0
Total	22	57.9	100.0	
Missing -1	16	42.1		
Total	38	100.0		

OPORA_brat_sestra

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
V istem gospodinjstvu	4	10.5	19.0	19.0
V neposredni blizini	1	2.6	4.8	23.8
Valid V Sloveniji	16	42.1	76.2	100.0
Total	21	55.3	100.0	
Missing -1	17	44.7		
Total	38	100.0		

OPORA_starsi

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid V istem gospodinjstvu	4	10.5	10.8	10.8

V Sloveniji	33	86.8	89.2	100.0
Total	37	97.4	100.0	
Missing -1	1	2.6		
Total	38	100.0		

OPORA_ostali_sorodniki

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
V neposredni blizini	3	7.9	37.5	37.5
Valid V Sloveniji	5	13.2	62.5	100.0
Total	8	21.1	100.0	
Missing -1	30	78.9		
Total	38	100.0		

OPORA_prijatelj

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
V istem gospodinjstvu	1	2.6	2.9	2.9
V neposredni blizini	14	36.8	40.0	42.9
Valid V Sloveniji	15	39.5	42.9	85.7
V tujini	5	13.2	14.3	100.0
Total	35	92.1	100.0	
Missing -1	3	7.9		
Total	38	100.0		

OPORA_sosed

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid V neposredni blizini	1	2.6	100.0	100.0
Missing -1	37	97.4		
Total	38	100.0		

OPORA_sodelavec_sosolec_soigralec

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
V neposredni blizini	3	7.9	60.0	60.0
Valid V Sloveniji	1	2.6	20.0	80.0
V tujini	1	2.6	20.0	100.0
Total	5	13.2	100.0	
Missing -1	33	86.8		
Total	38	100.0		

OPORA_drugi_znanci

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
V istem gospodinjstvu	1	2.6	10.0	10.0
Valid V neposredni blizini	7	18.4	70.0	80.0
V Sloveniji	1	2.6	10.0	90.0
V tujini	1	2.6	10.0	100.0

Total	10	26.3	100.0
Missing -1	28	73.7	
Total	38	100.0	

Parter_SPLETNE_APLIK

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
0	17	44.7	81.0	81.0
Valid 1	4	10.5	19.0	100.0
Total	21	55.3	100.0	
Missing -1	17	44.7		
Total	38	100.0		

Brat_Sestra_SPLETNE_APLIK

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
0	16	42.1	80.0	80.0
Valid 1	4	10.5	20.0	100.0
Total	20	52.6	100.0	
Missing -1	18	47.4		
Total	38	100.0		

Starsi_SPLETNE_APLIK

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
0	29	76.3	80.6	80.6
Valid 1	7	18.4	19.4	100.0
Total	36	94.7	100.0	
Missing -1	2	5.3		
Total	38	100.0		

Ostali_sorodniki_SPLETNE_APLIK

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
0	6	15.8	85.7	85.7
Valid 1	1	2.6	14.3	100.0
Total	7	18.4	100.0	
Missing -1	31	81.6		
Total	38	100.0		

Prijatelji_SPLETNE_APLIK

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0	20	52.6	57.1	57.1

	1	15	39.5	42.9	100.0
	Total	35	92.1	100.0	
Missing	-1	3	7.9		
Total		38	100.0		

Sosed SPLETNE APLIK

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	1	2.6	100.0	100.0
Missing	-1	37	97.4		
Total		38	100.0		

Drugi_znanci SPLETNE APLIK

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	0	3	7.9	37.5	37.5
Valid	1	5	13.2	62.5	100.0
	Total	8	21.1	100.0	
Missing	-1	30	78.9		
Total		38	100.0		